

TURBOMECANICA

**RAPORT ANUAL
TURBOMECANICA
2023**

CUPRINS

MESAJUL PREȘEDINTELUI – DIRECTOR GENERAL.....	4
RAPORT ANUAL AL CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE.....	5
INTRODUCERE	5
DESPRE TURBOMECANICA.....	5
ANUL 2023 - EVENIMENTE, INVESTITII ȘI INDICATORI.....	7
REALIZAREA PLANULUI DE INVESTIȚII	8
INDICATORI ECONOMICI-FINANCIARI	9
INDICATORI MACROECONOMICI	9
CONTEXTUL ORGANIZAȚIEI ȘI PĂRȚILE INTERESATE	10
MODELUL DE BUSINESS	11
IMPACTUL SITUAȚIEI ECONOMICE GLOBALE.....	12
ACTIVITATEA COMERCIALĂ	13
MEDIUL DE AFACERI	13
VÂNZĂRI	14
o.....Programul “ONU (SAR)” 1-6 (6 elicoptere), pentru perioada 2024-2025;	14
o.....Programul “ELICOPTERE L/ VIP” 1-6 (6 elicoptere), cu derulare in perioada 2023-2025.	14
SISTEMUL INTEGRAT DE ASIGURARE A CALITĂȚII SI MEDIULUI	16
ATENUAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA PERFORMANȚEI DE MEDIU ȘI PREVENIREA POLUĂRII.....	22
PROTECȚIA NUCLEARĂ.....	25
RESURSA UMANĂ.....	26
CODUL DE CONDUITA ȘI ETICĂ – PRINCIPII ȘI VALORI.....	26
PERSONALUL NOSTRU.....	27
INSTRUIRI PERSONAL.....	29
ORGANIZAREA INTERNĂ & STRUCTURA ORGANIZATORICĂ	34
CONDUCEREA TURBOMECANICA.....	34
ACȚIONARII TURBOMECANICA	35
STRUCTURA ORGANIZATORICĂ.....	36
PRINCIPALII ACȚIONARI	37
GUVERNANȚA CORPORATIVĂ.....	37

SISTEMUL DE GESTIUNE ȘI CONTROLUL INTERN.....	39
JUSTA MOTIVARE ȘI RECOMPENSE ȘI MOTIVARE.....	39
DECLARAȚIA NEFINANCIARĂ.....	39
CONFORMAREA CU CERINȚELE DE RAPORTARE NON-FINANCIARĂ.....	40
CONFORMAREA CU CERINȚELE REGLEMENTĂRILOR.....	41
DEZVOLTARE DURABILĂ & UTILIZAREA DURABILĂ A RESURSELOR	41
MANAGEMENTUL RISCURILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR.....	44
SITUAȚIA FINANCIARĂ PENTRU ANUL 2023.....	50
DESCRIEREA PROCESULUI FINANCIAR.....	50
SITUAȚIA ACTVELOR CORPORALE.....	51
INVENTARIEREA ANUALĂ A PATRIMONIULUI	52
REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE	52
REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL	53
ANEXĂ - DECLARAȚIA PRIVIND CONFORMITATEA CU CODUL DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ	54
Situația individuală a poziției financiare.....	60
Situația individuală a profitului și a pierderii	62

MESAJUL PREȘEDINTELUI – DIRECTOR GENERAL

Stimați acționari,

Îmi face plăcere să vă prezint rezultatele financiare înregistrate de TURBOMECANICA pe anul 2023 și îmi exprim convingerea că acestea vă vor reconfirma încrederea în noi.

Continuăm să înregistrăm rezultate financiare bune, deși la nivel global mediul de afaceri este influențat de incertitudinile economice, presiunile inflaționiste și tensiunile geopolitice.

În 2023, am înregistrat 131,4 milioane lei (2022: 139,2 milioane) venituri din contractele cu clienții și un profit net de 11,1 milioane lei, precum și o marjă de profit net de 8,49% (2022: 8.76%).

Un procent de aproximativ 38% din totalul cifrei de afaceri a fost generat în ultimul trimestru al anului, accentuând astfel ciclicitatea pe care o experimentăm în fiecare an și a cărei înțelegere o considerăm fundamentală pentru investitori astfel încât să poată evalua corect evoluția indicatorilor financiari.

Menținerea profitabilității societății la un nivel apropiat de cel din anul precedent, 8,49% în 2023 față de 8,76% în 2022, deși cifra de afaceri a scăzut cu aproximativ 5,6% iar cheltuielile au rămas la un nivel comparabil cu anul anterior, demonstrează calitatea managementului resurselor. Această scădere se datorează reprogramării în producție a unui set de ansamble mecanice și lipsei unei rezoluții cu privire la costurile suplimentare aferente programului NATO. Acest impact nu va influența în mod semnificativ poziția TBM în anul 2024.

TURBOMECANICA își menține strategia de dezvoltare a societății prin diversificarea portofoliului de servicii de întreținere a motoarelor civile. Astfel, în anul 2023, Compania noastră a constituit depozite bancare de valori importante care au ca destinație asigurarea fondurilor proprii necesare demarării acestui proiect de dezvoltare.

În ceea ce privește producția de componente pentru aeronave, îmi face plăcere să remarc creșterea volumului de activitate din anul 2023 ce s-a reflectat într-o creștere a vânzărilor pe acest segment și lucrăm la menținere a trendului pozitiv și pentru acest an.

Anul 2024 este unul aparte pentru TURBOMECANICA care va sărbătorii 50 de ani de la înființare. De-a lungul timpului Compania a întâmpinat multe provocări, dar le-am privit ca oportunități din care am învățat lecții importante, uneori ieșind din zona de confort. Cel mai important aspect este că nu ne-am oprit niciodată, indiferent de provocările apărute. Cred cu tărie că facem parte dintr-una dintre cele mai de succes povești din istoria aeronautică a României și privim cu încredere spre viitor.

Sunt onorat de colaborarea cu clienții, partenerii și investitorii noștri. Totodată sunt mândru de echipa noastră de specialiști care garantează de jumătate de secol excelența în domeniul aviației.

Vă invit în continuare să parcurgeți raportul anual, în cadrul căruia sunt prezentate detaliat performanțele TURBOMECANICA în 2023.

RAPORT ANUAL AL CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE

INTRODUCERE

Prezentul Raport anual la 31.12.2023 al societății TURBOMECANICA S.A. este întocmit în conformitate cu Legea 24/2017 și Regulamentul nr. 5/2018 al Autorității de Supraveghere Financiară (ASF) privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață.

Raportul Administratorilor la 31.12.2023 este însoțit de Situațiile financiare individuale ale TURBOMECANICA S.A., cu scopul de a informa investitorii și părțile interesate cu privire la modificările în poziția și performanța societății pentru anul 2023, precum și cu privire la situația de pe piața industriei de aviație și apărare.

Raportul cuprinde, de asemenea, Declarația cu privire la aspectele de raportare non-financiară, declarația "Aplici sau Explici", de conformare la Codul de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București și sunt atașate ca anexă la Raportul Administratorilor.

TURBOMECANICA întocmește situațiile financiare individuale în conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor publice 2844/2016, pentru aprobarea reglementarilor contabile conforme cu standardele internaționale de raportare financiară IFRS, cu modificările și clarificările următoare.

DESPRE TURBOMECANICA

Turbomecanica este o Societate românească, cu tradiție de aproape jumătate de secol în industria aeronautică, și este parte din industria națională de apărare în conformitate cu legea 232/2016.

Misiunea noastră a început odată cu Uzina TURBOMECANICA, în 1975 ca **unic fabricant** de motoare cu turbină și ansamble mecanice pentru elicoptere (IAR PUMA 330L), cât și de motoare pentru aeronavele de fabricație românească (IAR 99) care intră în dotarea Ministerului Apărării Naționale și Serviciului Român de Informații.

Principalele activități derulate în prezent sunt:

- Întreținerea/mentenanța echipamentelor sub licență
- Fabricarea de componente pentru aviația civilă
- Fabricarea de componente pentru domeniul energiei

În prezent, Turbomecanica continuă să mențină cu responsabilitate capacitățile naționale de zbor pentru elicopterele PUMA IAR-330 și avioanele de școală IAR 99/ ȘOIM din dotarea **MApN (SMFA, SMFN) și SRI** efectuând activități de întreținere produs.

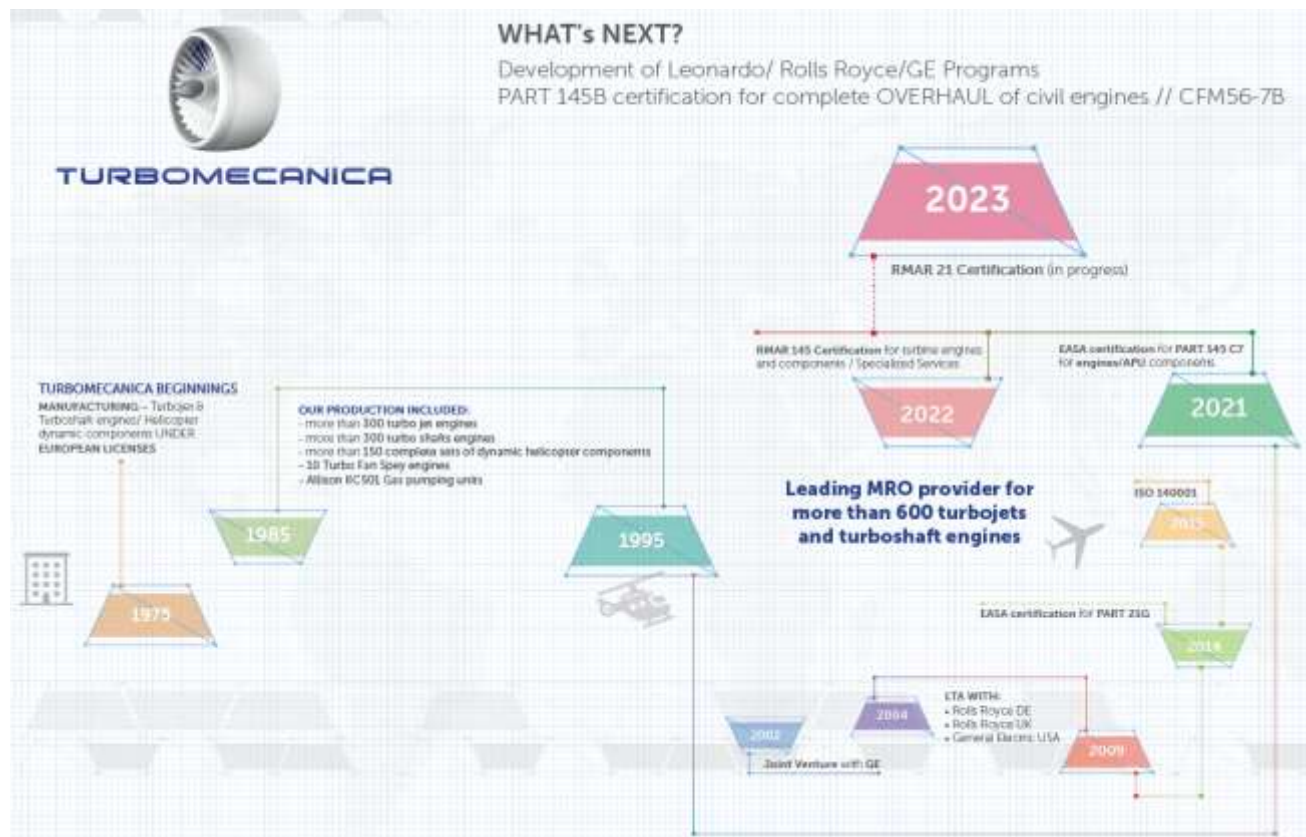
Pe piața externă, Societatea a continuat și în anul 2023 să livreze componente și subansamble pentru motoare de aviație civilă. Aceste programe și-au continuat desfășurarea în pofida dificultăților existente pe piața mondială. În paralel s-a continuat și activitatea de fabricație componente pentru turbine de gaz.

Astfel, Turbomecanica continuă tradiția de colaborare cu nume importante de pe piața internațională a aviației, precum Leonardo Helicopters, ITP Aero și Witzenmann, sau GE Ungaria în domeniul energiei, precum și alți clienți cu ponderi mai mici în cifra de afaceri a Societatii.

Conform clasificării activităților din economia națională, obiectul principal de activitate al TURBOMECANICA este fabricarea de aeronave și nave spațiale - cod CAEN 3030 iar secundar codul CAEN 3316.

Codul de identificare unic al companiei la nivel european (EUID) este ROONRC.J40/533/1991, iar codul de identificare ca entitate juridică (LEI) este 529900O5AIXHHACIZH85.

Website-ul companiei este www.turbomecanica.ro.

ANUL 2023 - EVENIMENTE, INVESTITII ȘI INDICATORI

În anul 2023, Societatea a început procesul de tranziție pentru implementarea noilor cerințe ale reglementarilor EASA Part 145 și Part 21 prin planificarea tranziției către Managementul Siguranței, urmând să implementeze un Sistem de Management al Siguranței menit să identifice în mod proactiv pericolele și să atenueze riscurile legate de siguranță înainte ca acestea să ducă la accidente și incidente de aviație.

La începutul anului 2023 s-au asigurat programele ce urmează să se desfășoare pe parcursul următorilor 3 ani, perioada 2023-2025, în colaborarea cu clientul IAR Brașov, prin semnarea actelor adiționale pentru efectuarea de întrețineri majore la 12 elicoptere din programele ONU/SAR și Elicopter L/VIP, discuții începute la finalul anului 2022.

Tot în anul 2023, TBM și Leonardo Helicopters au semnat un contract de colaborare pe termen mediu. Prin acest contract și prin investițiile în noi echipamente realizate de TBM, societatea va reuși să crească producția cu până la 30% în cadrul acestui program.

În cursul anului 2023 TBM a primit în vizită Reprezentatul Honeywell Defense & Aerospace cu funcția Sales Director – Engines, Power Systems, Wheels & Brakes. În cadrul întâlnirii TBM s-au discutat aspecte tehnice referitoare la implementarea întreținerii motoarelor AGT 1500 ce echipează tancurile Abrams, tancuri ce urmează să fie achiziționate de România prin programul de înzestrare. Ulterior acestei discuții, TBM a fost invitată la evenimentul de sărbătorire a 25 de ani Honeywell în România unde reprezentanții TBM au discutat cu Reprezentatul Honeywell cu funcția Government Relations Director Europe HBT & Aerospace & CEE. La începutul anului 2024, TBM a primit reacții pozitive cu privire la întreținerea acestor motoare în TBM inclusiv de la MAPN/Direcția pentru Armamente.

În cadrul salonului Le Bourget (#Paris Airshow) TBM a participat la întâlnirea inițială lansată de MTU Aero Engines și SAFRAN Helicopter Engines către 25 de reprezentanți ai industriei și universităților, întâlnire de lansare a invitației

de participare la eforturile europene comune de dezvoltare a unui nou motor de helicopter in proiectul *“Tehnologii europene de ultimă generație pentru aeronave cu aripă rotativă”* (European Next Generation Rotorcraft Technologies – “ENGRT”) . În urma acestei întâlniri, TBM a semnat un Acord de Confidențialitate tripartit.

Proiectul „Transfer de tehnologie pentru optimizarea tratamentului mecanic de suprafață al unor repere utilizate în industria aeronautică” în colaborare cu Facultatea de Știința și Ingineria Materialelor din cadrul UNSTPB (fostă UPB) declarat câștigător în anul 2022, urmează a fi finalizat luna iunie 2024. Proiectul este un deja un succes. Ca urmare a modernizării echipamentului, a fost posibilă creșterea producției mai multor repere importante pentru Leonardo Helicopters, inclusiv TGB (Tail Gearbox) care este produs certificat EASA. Astfel, se intenționează creșterea numărului de TGB-uri livrate la 5 bucăți pe lună, față de o medie de 3,75 buc/lună în 2023, respectiv 2,17 buc/lună în 2022.

Dorim să continuăm progresele înregistrate și, ca urmare a excelenței colaborării cu echipa UNSTPB. În acest sens, TURBOMECANICA în parteneriat cu UNSTPB (Universitatea Națională de Știință și Tehnologie Politehnica București) a depus un proiect de tip PED (Proiect Experimental Demonstrativ) cu tema “Model demonstrativ pentru o tehnologie avansată de tratament termomecanic al suprafeței oțelurilor pentru aplicații critice în industria aerospațială (Demonstration model for an advanced thermomechanical surface treatment technology of steels used for critical aerospace applications) - AeroSurfSteel”. Potrivit calendarului competiției, în perioada februarie – iulie 2024 are loc verificarea eligibilității proiectelor propuse și evaluarea acestora, rezultate finale având termen final data de 31 iulie 2024.

REALIZAREA PLANULUI DE INVESTIȚII

Societatea a continuat în anul 2023 investițiile în creșterea productivității capacităților și capabilităților existente dar a urmărit și dezvoltarea unora noi.

În consecință, gradul de realizare al planului de investiții pentru anul 2023 a atins procentul de 70%89,35%. Din punct de vedere valoric, Societatea a economisit aproximativ 1,100,000 Euro în cadrul negocierilor achizițiilor aprobate prin planul de investiții.

Prin urmare, situația investițiilor aferente anului 2023 se prezintă astfel (in Euro):

Plan de investiții aprobat	4,978,000
Investiții amânate	1.067.000 ¹
Valoarea planificată pentru investițiile realizate	3.911.000
Valoarea efectiv realizată	2.718.425
Economie	1.192.575

Investițiile realizate conform planului de investiții aprobat, au concentrat un procent de 90,92% pentru secțiile de producție, și anume pentru modernizarea și eficientizarea activității de producție și se prezintă astfel:

S-au achiziționat 3 echipamente de prelucrare mecanica comanda numerică pentru realizarea rectificării plane, strunjirii/frezării de roți dințate și a rectificării profilului de dantură dreaptă. Acestea au fost contractate prin majorarea plafonului de Leasing angajat cu Banca Transilvania.

¹ Din valoarea investițiilor nerealizate de 350.000 Eur (33%) reprezintă amanarea modernizării unui cuptor de TT iar 400.000 Eur (37%) reprezintă asfaltarea drumurilor uzinale

Aceste achizitii vor sta la baza creșterii producției cu Leonardo Helicopters care solicită o creștere cu 30% a livrărilor în următorii ani.

Societatea a realizat și 2 modernizări la cuptorul de niturare și cuptorul de carburare. Modernizarea cuptorului de călire/îmbătrânire/recoacere a fost amânată datorită imposibilității de imobilizare a echipamentului pe o perioadă mai lungă de 3 zile.

Pentru asigurarea sănătății și securității în muncă, Societatea a demarat modificările clădirilor pentru conformarea față de reglementările tehnice privind securitatea la incendiu, în vederea alinierii cu actualizările cerințelor ISU. S-a contractat și instalarea sistemului de detectie, alarmare și stingere incendii la bancurile de încercare motoare.

Totodată, s-a amânat și asfaltarea drumurilor uzinale (37% din valoarea investițiilor nerealizate), datorită activităților de relocare echipamente.

În ceea ce privește spațiile verzi, Societatea plantează pe proprietate anual un număr aproximativ de 6 copaci.

INDICATORI ECONOMICI-FINANCIARI

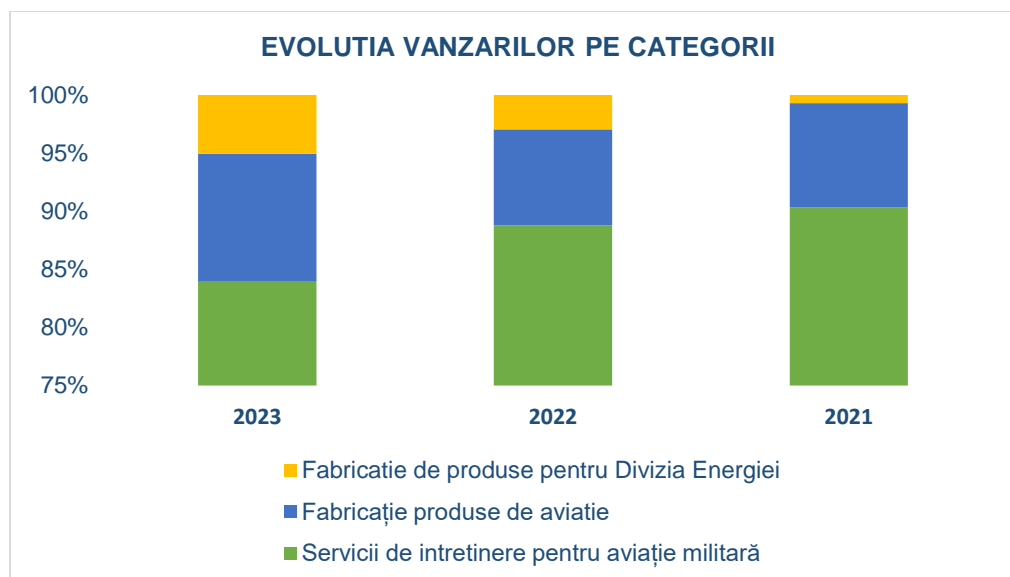
	2023	2022
<i>Lichiditatea curentă</i>	1.86	2.42
<i>Gradul de îndatorare</i>	10.68	5.95
<i>Viteza de rotație a debitorilor – clienti</i>	83.31	75.29
<i>Viteza de rotație a activelor imobilizate</i>	1.32	2.25
<i>Rata solvabilității generale</i>	2.46	3.09
<i>Rata rentabilității financiare</i>	7.63	9.93
<i>Rata profitului NET</i>	8.49%	8.76%
<i>Trezoreria netă</i>	19.161 mii lei	17.923 mii lei

INDICATORI MACROECONOMICI

	2023	2022
Inflația	10.4%	13.8%
Curs mediu de schimb €	4.9465	4.94
Curs mediu de schimb \$	4.5743	4.63
Curs mediu de schimb £	5.6869	5.02

EVOLUȚIA VÂNZĂRILOR PE CATEGORII

CATEGORII	2023	2022
Vanzari pentru aviație militară	110.266.054	121.992.815
Vanzari pentru aviație	14.458.127	11.479.502
Vanzari pentru Divizia Energiei	6.639.248	4.123.419

CONTEXTUL ORGANIZAȚIEI ȘI PĂRȚILE INTERESATE

Analiza contextului în care activează Turbomecanica a relevat **aspectele externe și interne** semnificative pentru scopul și direcția sa strategică care îi influențează capabilitatea.

Acestea vizează:

- aspectele legale - legislația comercială, fiscală, legislația muncii, legislația în domeniul mediului, cerințele de reglementare ale autorităților, incluse în reglementările aplicabile;
- clienții și reglementările specifice acestora;
- piața și competitorii ce activează în această piață;
- apariția unor noi tehnologii;
- valorile, cultura și cunoștințele personalului;
- media de vârstă a personalului și disponibilitatea resurselor umane în piața muncii.

Informațiile despre aceste aspecte externe și interne și modul în care sunt monitorizate și analizate sunt documentate în reglementările interne specifice.

Părțile interesate au fost identificate tot în cadrul analizei conformării sistemului de management a calității și mediului cu cerințele standardelor de referință după cum urmează: Clienți, Autoritățile de reglementare, Furnizorii, acționarii, comunitatea și personalul Societății.

MODELUL DE BUSINESS

Turbomecanica crează valoare prin 3 categorii de activități de bază și anume:

- Întreținere/mentenanță la motoare și ansamble mecanice (cutie de viteză principală, cutii de viteze intermediare și de spate, cap rotor principal) în conformitate cu autorizațiile AACR și AAMN, echipamente civile și militare

- Fabricarea de echipamente de înaltă tehnologie și de înaltă calitate (aviație și energie), componente și piese de TGB (cutii de transmisie spate) și MGB (cutii de transmisie principale) din noua generație de motoare de elicopter de aplicații civile, pentru AW109 și A119 - AW119MKII LEONARDO HELICOPTER - Italia, de înaltă complexitate componente de motor pentru clienții General Electric, Rolls-Royce, HONDA Aero, AVIO;

- O gamă extinsă de servicii independente: tratamente termice, procese chimice, sudură, ecrusare și testări Non-Destructive - NDT pentru diferite tipuri de piese și materiale, fabricație de componente unicate, servicii de control.

Modelul are la bază responsabilitățile Societății ca parte din industria națională de apărare și a fost extins la începutul anilor '90 prin dezvoltarea fabricației de componente de aviație pentru producătorii internaționali. Ulterior, gama variată de echipamente și procese chimice și termice folosite în Turbomecanica a început să creeze valoare prin atragerea comenzilor de servicii din partea clienților satisfăcuți de capacitățile specifice și calitatea serviciilor livrate către aceștia.

Notele la Situațiile financiare descriu modul în care raportarea financiară reflectă modelul de afaceri adoptat de societate, conform standardelor IFRS.

IMPACTUL SITUAȚIEI ECONOMICE GLOBALE

Economia globală a fost supusă mai multor încercări în anul 2023: inflație și una dintre cele mai agresive politici de înăsprire monetară din ultimele decenii, războiul din Ucraina, conflictul israelo-palestinian, multiple situații geopolitice tensionate la nivel mondial, problemele economice ale China și rivalitatea tot mai profundă dintre Washington și Beijing, care forțează companiile să regândească lanțurile de aprovizionare și securitatea, iar începutul anului 2024 este de aceeași manieră. Potrivit raportului „Global Economic Prospects” publicat de Banca Mondială, în anul 2024 economia globală va cunoaște o încetinire a creșterii economice pentru al treilea an consecutiv, de la 2,6% la 2,4%. Ritmul de creștere se situează sub media deceniului trecut cu 0,75 puncte procentuale.

În ceea ce privește economia României, estimările Băncii Mondiale prevăd pentru anul 2024 o rată de creștere de 3,9%, respectiv 4,1% pentru anul 2025, economia națională menținându-se pe primul loc în Uniunea Europeană ca ritm de creștere economică. Estimările asupra zonei euro sunt de creștere cu 1,3%, ritmul de creștere urmând să atingă 2,3% în anul 2025.

În ultimii doi ani, ratele dobânzilor au înregistrat o creștere abruptă din cauza inflației ridicate, iar băncile centrale au majorat ratele dobânzilor într-un mod fără precedent în ultimii 40 de ani. Acest fenomen a avut loc atât în zona euro, cât și în SUA, Marea Britanie, Elveția. Rata dobânzii a ajuns la 4% în zona euro, fiind cea mai ridicată valoare înregistrată vreodată. Perspectivele pentru anul 2024 ca băncile centrale să reducă ratele dobânzilor.

În Raportul asupra inflației din februarie 2024, Banca Națională a României (BNR) a revizuit în scădere, la 4,7%, prognoza de inflație pentru finalul anului 2024, față de estimarea de 4,8% din noiembrie 2023. Conform estimărilor Băncii Naționale, inflația va scădea până la aproximativ 3,5% la sfârșitul lui 2025. Având în vedere aceste perspective, Consiliul de Administrație al BNR a decis în ședința din 13 februarie 2024 să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 7%, a ratei dobânzii pentru facilitățile de creditare (Lombard) la 8%, respectiv a ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 6%, semnalul fiind unul de continuitate, de susținere a stabilității macroeconomice în România, în contextul unei economii în schimbare și a provocărilor actuale și viitoare. De asemenea, pentru economia națională puternic integrată în cea a Uniunii Europene, este importantă menținerea unui curs valutar stabil, o depreciere a monedei naționale putând crește costurile pentru materialele importate.

Potrivit sondajului Global Economic Survey 2024 (GES2024) realizat de Asociația Camerelor de Comerț Europene, principalele cauze care generează îngrijorare pentru comunitatea internațională de afaceri sunt: tensiunile geopolitice, întreruperea lanțurilor de aprovizionare, accesul la materii prime și securitatea energetică. Problemele lanțului de aprovizionare au ajuns a doua cea mai mare provocare cu care se confruntă economia globală în 2024 față de locul patru anul trecut. Totuși, tensiunile geopolitice reprezintă pentru al doilea an consecutiv cea mai mare provocare a mediului de afaceri, pe fondul conflictelor din Ucraina și Orientul Mijlociu, dar și al complexității anului electoral 2024 (alegeri pentru 76 de state).

TURBOMECANICA s-a confruntat pe parcursul anului 2023 cu mai multe provocări:

- creșterea costurilor la materiile prime, a materialelor specifice de aviație și a celor legate de transport. Efectul acestora este resimțit de industria aeronautică de aproape 5 ani, iar estimările din piață indică menținerea presiunii pe costurile companiilor și în anul 2024;
- complexitatea lanțului de aprovizionare, industria aeronautică se bazează pe lanțuri de aprovizionare extinse și complexe, care pot fi afectate de întârzieri, perturbări sau schimbări în furnizarea materiilor prime și materialelor specifice de aviație. Gestionarea acestei complexități poate aduce presiune asupra costurilor și eficienței operaționale.
- finanțarea formării unor stocuri de materii prime și materiale critice, care să asigure o anumită independență pe termen scurt-mediu;
- programare judicioasă a tuturor resurselor financiare, materiale și umane;
- continuarea activității cu măsuri sporite de precauție pentru diminuarea riscurilor asupra resursei umane;
- aplicarea unei politici ce a vizat permanent asigurarea continuității afacerii companiei;
- cadrul legislativ a afectat mediul de afaceri și a creat lipsă de predictibilitate pe zone extrem de importante pentru mediul de afaceri, precum politica energetică, legislația fiscală, protecția socială (majorarea salariului minim pe economie, modificările aduse Codului Muncii, etc.).

Asadar, anul 2023 a fost un an cu multiple provocări, în care TURBOMECHANICA a continuat să înregistreze profit evitând riscurile și atingându-și obiectivele strategice.

ACTIVITATEA COMERCIALĂ

MEDIUL DE AFACERI

Societatea își desfășoară activitatea într-un mediu puternic concurențial după principiile larg recunoscute ale guvernantei corporative, în conformitate cu legislația română, legislația Uniunii Europene și cu practicile internaționale furnizând pe piețele interne și externe produse și servicii atât în domeniul apărării cât și în domeniul aviației civile.

Modelul de afaceri este puternic influențat de privilegiile și obligațiile Societății ce reies din statutul de apartenență a acesteia în categoria industriei naționale strategice de apărare, fiind de altfel recunoscută de către Ministrul Economiei ca furnizor unic în România pentru serviciile de fabricație și întreținere a motoarelor și ansamblelor mecanice ce echipează elicopterul IAR PUMA 330 L și motoarele VIPER ce echipează avionul IAR 99.

Pentru a echilibra riscul generat de concentrarea activității pe linie de mentenanță specifică echipamentelor ce înzestrează flota națională, Turbomechanica este în permanență preocupată de diversificarea portofoliului de servicii, concentrându-și eforturile pe crearea de noi parteneriate cu parteneri internaționali.

Ultima decizie în acest sens a fost adoptată de către AGOA și presupune dezvoltarea activității de întreținere pentru a deservi componente de aviație civile.

La data raportării, Turbomechanica este deja certificată pentru realizarea de lucrări de întreținere aferente componentelor de motoare civile, mai exact CFM 56-7B, motor ce echipează flotele naționale și internaționale de avioane BOEING 737 NG.

VÂNZĂRI

ACTIVITATEA DE ÎNTREȚINERE/MENTENANȚĂ

În anul 2023, poziția României ca stat membru al Uniunii Europene și al NATO, pilon de stabilitate regională și un important furnizor de securitate în Europa de Sud-Est, a confirmat încă o dată importanța strategică pe care TURBOMECANICA o deține în cadrul industriei naționale de apărare ca unic furnizor de servicii de mentenanță pentru flota de elicoptere PUMA și aeronave IAR 99 STANDARD / ȘOIM ale MApN/Statului Major al Fortelor Aeriene, Statului Major al Fortelor Navale și Serviciului Român de Informații.

TURBOMECANICA dovedeste in continuare la standarde de calitate superioare, capacitatea si capacitatea de asigurare a suportului logistic necesar armatei romane, asumandu-ne datoria de a consolida capacitatea de aparare si rezilienta Romaniei.

În contextul prezentat, piața internă a continuat să reprezinte și în anul 2023 principalul pilon de consolidare a vânzării companiei. Din valoarea totală a vânzării de 131.363.428 LEI, TBM a reușit să realizeze în cadrul programelor interne de întreținere / mentenanță produse aeronautice dar și de colaborări diverse industriale un procent total al vânzării de produse/servicii destinate pieței interne de cca 85.3 % (2022:86.4%) din totalul vânzării TBM în anul 2023.

Activitatea de întreținere / mentenanță în anul 2023 s-a concretizat prin continuarea unor programe majore de reparații / întreținere / fabricație produse aeronautice dar și prin programe noi care au vizat colaborări în cadrul programelor de aviație pentru clienții strategici: IAR Brașov, MApN/UM01836 Otopeni, Avioane Craiova, Centrul de Cercetare, Inovare și Încercări în Zbor Craiova, alți clienți interni, după cum prezentăm detaliat mai jos:

Programe derulate prin clientul IAR Brașov (client ce deține cifra de afaceri majoritară – aprox 52%):

- Continuarea Programului de modernizare elicoptere PUMA – “NATO” (4 elicoptere, seturile 9-12)
- **Contractarea în anul 2023 și intrarea în derulare a două programe majore noi de reparații capitale motoare TURMO IVC/CA și ansamble mecanice de elicopter PUMA IAR 330, respectiv:**
  - Programul “ONU (SAR)” 1-6 (6 elicoptere), pentru perioada 2024-2025;
  - Programul “ELICOPTERE L/ VIP” 1-6 (6 elicoptere), cu derulare în perioada 2023-2025.
- Program nou de reparații curente și aplicări de buletine servicii pentru ansamble mecanice elicopter PUMA: “LIBAN” (3 CTP, AT);
- Programe noi și în paralel continuarea programelor periodice de întreținere “NAVAL” și “SRI” pentru reparații capitale (cu înlocuiri de componente majore cu TLV) și reparații curente diverse, asistența tehnică și furnizare piese de schimb pentru motoare TURMO IVC/CA și ansamble mecanice de elicopter PUMA IAR 330;

Programe derulate cu clientul strategic MAPN (cifra de afaceri – aprox 21.5%):

- Programe de reparatii de complexitate ridicata si medie, reconstituri de potientiale calendaristice si reparatii curente la motoare TURMO IVCA, motoare VIPER 632-41R/M si agregatele acestora, ansamble mecanice IAR 330 PUMA, agregate aferente motoarelor Allison T56, fabricatie piese de schimb - contractate pentru perioada 2023 si 2024, in baza Contractelor nr. A1-10920/19.12.2022 si respectiv nr. A1-12503/22.12.2023, prin participarea TBM la proceduri de achizitii publice finalizate cu succes;
- Programe diverse pentru lucrari de intretinere/servicii post-livrare de asistenta tehnica si furnizare piese prin colaborare directa cu unitatile militare (UM01838 Boboc).

A continuat implementarea in cadrul companiei a Programul strategic de reparatie capitala motoare VIPER

- Program pentru lucrari de: Transformare din varianta 632-41R in 632-41M, revitalizare si aplicare CMV cu RK la AFC pentru trei motoare VIPER, seriile 699, 757 si 759 (incheiat);
- Program pentru lucrarile de: Transformare a motoarelor VIPER cu postcombustie 633-47 in varianta 632-41M, cu revitalizare si aplicare CMV, cu RK la AFC pentru **8 (opt) motoare VIPER** (din care 2 motoare in 2023 si 6 motoare in 2024), ca **si 6 (sase) seturi de componente import**, in baza **Contractului nr. 2023503/25.01.2023 si Actelor Aditionale nr 1-4/2023 la contract**;
- Diverse programe de fabricatie piese schimb motor VIPER, in baza unor comenzi ferme CLT.

I. Programe derulate cu clientul CCIIZ Craiova (cifra de afaceri – 1,24%):

- Program de intretinere a doua motoare VIPER 632-41M, seriile 2099 si 513.

FABRICAREA DE ECHIPAMENTE DE ÎNALTĂ TEHNOLOGIE ȘI DE ÎNALTĂ CALITATE

Activitatea de fabricație a Societății a continuat să fie reprezentată și în anul 2023 în principal de execuția **componentelor și subansamblelor pentru motoare de aviație**. Aceste programe, în profida dificultăților existente pe piața mondială, au reușit să mențină un trend acceptabil, existând în paralel și o continuare a vânzărilor de componente **pentru turbine de gaz**.

La inceputul anul 2023, in urma negocierilor din anul 2022, s-a incheiat acordul de tip LTA (Long Term Agreement) cu Leonardo Helicopters, fiind prevazuta o actualizare anuala a preturilor incepand cu anul 2024.

Este de menționat faptul că în cursul anului 2023 s-au menținut **relațiile de colaborare cu partenerii ce prezintă un potențial semnificativ de afaceri pe piața internațională** (în principal relația de afaceri cu **Rolls-Royce Germania – prin ITP Aero, Witzenmann Germania**), cu **General Electric in domeniul industrial**, alți clienți cu ponderi mai mici în cifra de afaceri a companiei). **In programul RR s-a inregistrat o scadere datorata in principal lipsei de comenzi pe o perioada de 2 luni, a clientului Witzenmann.**

Cu toate acestea, la nivel anual, s-a inregistrat o crestere generala a vanzarilor catre clientii externi cu aproximativ 20% de la aproximativ față de anul precedent.

Incepand cu trimestrul IV al anului 2023, au fost demarate negocieri cu GE Aerospace privind prestarea de servicii de intretinere tehnica componente pentru mai multe tipuri de motoare civile CFM.

Producția desintată exportului a crescut de la 10.9% în anul 2022 la 15% in anul 2023.

SISTEMUL INTEGRAT DE ASIGURARE A CALITĂȚII ȘI MEDIULUI

Sistemul de management a calității și mediului este fundamentat pe baza modelului procesual. Procesele **SMQ&M** sunt proiectate pentru a asigura cadrul de reglementare necesar realizării controlate a produselor/serviciilor Turbomecanica și a asigura evaluarea și evitarea riscurilor de neîndeplinire a obiectivelor privind calitatea și mediul.

Obiectivele managementului calității și mediului în **TBM** sunt:

- ✓ asigurarea capabilității Societății de a furniza clienților săi, în mod consecvent, produse și servicii conforme cu cerințele și așteptările lor și cu cele legale și de reglementare și cu respectarea prevederilor standardului de mediu **SR EN ISO 14001**;
- ✓ îndeplinirea obligațiilor de conformare;
- ✓ creșterea performanței de mediu;
- ✓ facilitarea identificării oportunităților de creștere a **satisfacției clienților săi** prin îmbunătățirea continuă a proceselor sale;
- ✓ identificarea și gestionarea riscurilor și implementarea oportunităților asociate contextului și obiectivelor societății.

Manualul Calitatii și Mediului este structurat pe secțiuni în conformitate cu prevederile standardelor de referință **SR EN 9100, SR EN ISO 9001** și este corelat cu **SR EN ISO 14001** prin procedurile specifice acestui domeniu.

Pe parcursul anului 2023 în domeniul asigurării calității s-au întreprins următoarele acțiuni:

Pentru a se **alinia cerințelor standardelor de referință, autorităților de reglementare și ale clienților săi** și pentru a implementa modificările organizatorice aplicate în acest an în TBM, entitățile structurale TBM au intervenit asupra următoarelor documente ale sistemelor de management al calității și de management al mediului:

În anul 2023 s-au elaborat/revizuit **146** reglementări astfel:

CATEGORIE REGLEMENTARE	2023	2022	2021
Proceduri Generale inclusiv Anexe Independente	49	50	80
Standarde de Firma inclusiv Anexe Independente	17	31	50
Instrucțiuni de Lucru specifice inclusiv Anexe Independente	45	36	49
Regulamente inclusiv Anexe Independente	9	7	9
Strategia de asigurare resurse umane inclusiv Anexe Independente	0	2	1
Planuri Calitate inclusiv Anexe Independente	8	7	3
Politici (Politica Salariala, Politica cu privire la Protectia Datelor cu Caracter Personal, Politica Auto) inclusiv Anexe Independente	9	8	1
Manualul Calității și Mediului*	0	0	1
Memorii de Prezentare inclusiv Anexe Independente	9	18	3

*Nota: În anul 2020 Manualul Calității și Manualul Mediului constituiau reglementări distincte, ulterior integrării s-a transformat într-un document integrat

Direcția Calitate și Organizare (redenumita Direcția Conformare și Siguranță) a acționat în 2023 în sensul aplicării unei îmbunătățiri continue a modului de organizare și proiectare a sistemului de management al calității.

Autoritatea Aeronautica Militara Nationala nu a putut programa auditul de certificare, conform cerintelor RMAR 21G, pentru autorizarea TBM ca organizatie de productie militara de produse si componente pentru Turmo IV C/CA, Viper 632-41 si 633-47, Allison T56-A7B/A15, Ansamble Mecanice IAR-330, inclusiv agregatele acestora.

Pentru a dovedi conformarea cu cerințele clienților săi, Turbomecanica a susținut **3 audituri de secundă parte** efectuate de aceștia, așa cum este prezentat în continuare:

În martie 2023, **ITP Aero** a efectuat on-site un audit de **evaluare initiala furnizor** conform cerințelor standardelor **EN 9100:2018 si AS 13100:2021**. În auditul derulat echipa de audit **ITP Aero** a constatat 5 neconformități pentru care s-au stabilit 13 acțiuni corective (toate finalizate) și clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

În mai 2023, **Leonardo Helicopters** a efectuat on-site un audit de **supraveghere furnizor** conform cerințelor standardului internațional **EN 9100:2018** și cerințelor specificației client **QRS-01** integrate în **TBM** prin **Planul Calitatii PQ S-0002**. În auditul derulat echipa de audit **Leonardo Helicopters** a constatat 1 neconformitate pentru care s-au stabilit 2 acțiuni corective (toate finalizate) și clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

În decembrie 2023, **General Electric Vernova (Power)** a efectuat on-site un audit de **supraveghere EHS furnizor** conform cerințelor specifice client (SRG) extrase într-un **checklist**. În auditul derulat echipa de audit **General Electric Vernova (Power)** a constatat 1 neconformitate pentru care s-a stabilit 1 acțiune corectivă (în derulare) iar clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

Pentru dovedi conformarea cu standardele și regulamentele aplicabile în activitatea sa, Turbomecanica a susținut **4 audituri de terță parte** efectuate de către autorități/organisme de certificare/supraveghere, așa cum este prezentat în continuare:

În martie 2023, **Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR)** a efectuat on-site un audit pentru **supravegherea continuă a organizației de întreținere civilă** conform prevederilor Regulamentului EU nr. 1321/2014 (Part 145). În urma auditului echipa de audit **AACR** a constatat 6 neconformități pentru care s-au stabilit 10 acțiuni corective (toate finalizate), menținând autorizarea TBM ca organizație de întreținere civilă (**RO.145.051 - emisă în martie 2021**).

În mai 2023, **Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR) și European Aviation Safety Agency (EASA)** au efectuat on-site un audit pentru **supravegherea continuă a organizației de fabricație civilă** conform prevederilor Regulamentului EU nr. 748/2012 (Part 21, Section G). În urma auditului echipa de audit **AACR și EASA** nu a constatat neconformități, reconfirmând autorizarea TBM ca organizație de fabricație civilă (**RO.21G.008 rev. 02** - emisă inițial în decembrie 2014, cu revizia curentă din august 2020).

În octombrie 2023, **AEROQ** a efectuat on-site un audit pentru **recertificarea sistemelor de management calitate și mediu** conform prevederile standardelor ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015. În urma auditului echipa de audit **AEROQ** nu a constatat neconformități, prelungind certificările pentru sistemele de management calitate și mediu TBM (emise în aprilie 2021) până în 09.11.2026.

În noiembrie 2023, **TUV Nord** a efectuat on-site un audit pentru **supravegherea sistemului de management calitate** conform prevederile standardelor ISO 9001:2015 și EN 9100:2018. În urma auditului echipa de audit **TUV Nord** nu a constatat neconformități, menținând certificările sistemului de management calitate TBM (certIFICATELE ACTUALE SUNT EMISE ÎN FEBRUARIE 2023 ȘI SUNT VALIDE PÂNĂ LA 22.02.2026).

Pentru a garanta conducerea TBM, clienților și organismelor de certificare corecta implementare a cerințelor sistemului de management al calității / management al mediului și menținerea eficienței și eficacității acestora, Direcția Conformare și Siguranță a derulat în 2023 audituri interne / externe așa cum se prezintă în continuare:

[Audituri interne sistem management calitate și sistem management mediu](#)

Derularea auditurilor interne pentru sistemul de management calitate s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3 aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-au efectuat 24 audituri SMQ în care s-au constatat 25 neconformități pentru care s-au stabilit 48 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 77.1% (37 finalizate).

Derularea auditurilor interne pentru sistemul de management mediu s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-a efectuat 2 audituri SMM în care nu s-au constatat neconformități.

Audituri interne produs

Derularea auditurilor interne produse s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-au efectuat 14 audituri produs în care s-au constatat 28 neconformități pentru care s-au stabilit 55 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 94,5% (52 finalizate).

Audituri interne proces

Auditurile proceselor interne au fost efectuate în conformitate cu Planul de audit PA-TBM 2023 ed. 1, ulterior evoluat în ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 au fost efectuate 15 audituri de proces în care au fost constatate 7 neconformități pentru care au fost stabilite 16 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 93,8% (15 finalizate).

Audituri externe la furnizori

În martie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare periodica furnizor servicii/verificari metrologice) la furnizorul **Mobil Industrial Pitesti (Romania)** conform cerintelor standardelor **ISO 9001:2015 si ISO 17025:2018** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CMETR)** nu a constatat neconformități, menținând **Mobil Industrial Pitesti** ca furnizor acceptat neconditionat.

În martie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare initiala furnizor servicii masurare piese) la furnizorul **Ro Mega Trade Brasov (Romania)** conform cerintelor standardului **ISO 9001:2015** si cerintelor specifice **TBM si ale clientului PZL Swidnik**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, SCPD)** nu a constatat neconformități si a furnizat CCU informatii privind capabilitatea furnizorului in vederea stabilirii unei viitoare colaborari.

În iunie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare periodica furnizor semifabricat produs) la furnizorul **Leistriz Turbinentechnik Remscheid (Germania)** conform cerintelor standardului **EN 9100:2018** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CCU, SCPL)** nu a constatat neconformități, menținând **Leistriz Turbinentechnik Remscheid** ca furnizor acceptat neconditionat.

În iulie 2023 a fost efectuat on-site (la solicitarea **CCU**) un audit extern (evaluare initiala furnizor operatii rectificare dantura in cadrul fabricatiei pentru clientul Leonardo Helicopters) la furnizorul **CIMA Bologna (Italia)** conform cerintelor regulamentului **Part 21G** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CCU, BPT)** nu a constatat neconformități, menținând **CIMA Bologna** ca furnizor acceptat conditionat.

Pentru asigurarea monitorizării performanței proceselor TBM în scopul creșterii satisfacției clienților cu privire la calitatea produselor/serviciilor livrate și sporirii atractivității acestor produse/procese pe piața sectorului aeronautic, în anul 2023 s-au derulat următoarele acțiuni:

Prin procedura generală PG SMQ-05 "Analiza managementului" sunt stabiliți indicatorii necesari atingerii obiectivelor strategice privind calitatea și mediul și care influențează nivelul de satisfacție client. Evoluția acestor indicatori în 2023 este prezentată în continuare:

- **Indicatorul strategic I1** (gradul de respectare a programului de producție) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de minim 97%, având o valoare globală de 99,55%. Acest fapt relevă că este respectat programul de producție, iar nerealizările sunt foarte mici.

- **Indicatorul strategic I2** (gradul de respectare a planului de vânzare) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de minim 97%, având o valoare globală de 99,16%. Acest fapt relevă că este respectat planul de vânzări, dar există unele întârzieri ale TBM în livrările pentru clienții externi Leonardo Helicopters și ITP Aero.

- **Indicatorul strategic I211+I212** (pierderi datorate modificării comenzilor de vânzare) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 3%, având o valoare globală de 2,38% (din care 2,38% este cauzată de TBM și 0% de clienți).

- **Indicatorul strategic I3** (gradul de nerespectare a cerințelor documentației tehnice de execuție - neconformități și rebuturi) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de maxim 0,75%, având o valoare globală de 0,24%. Acest fapt relevă că în TBM sunt respectate cerințele documentației, iar abaterile (transpuse în neconformități și rebuturi) au o pondere mică.

- **Indicatorul strategic I4** (gradul de neasigurare a conformității produselor/serviciilor livrate - reclamații) are un trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 1,0%, având o valoare globală de 1,71%; dacă se exclud reclamațiile neconfirmate/respinse/nejustificate tehnic, indicatorul ajunge la valoarea globală de 1,51%, care nu se încadrează în obiectivul propus (maxim 1,0%). Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate dar reclamațiile au o pondere mai mare decât targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I4pg** (pierdere procentuala externa - reclamatii) are trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 0,5% din cifra de afaceri, având o valoare globală de 0,89%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate dar costurile de tratare reclamații sunt peste targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I41** (durata de timp pentru rezolvarea reclamațiilor) are trend crescător și se încadrează parțial în obiectivul propus de maxim 30 zile, având o valoare globală de 42 zile (pentru rezolvare în TBM) și 7 zile (pentru rezolvare la clienții/in exploatare). Acest fapt relevă că TBM asigură rezolvarea reclamațiilor în termen la client/utilizator și cu întârziere în TBM (în unele situații) datorată dificultăților în identificarea sau confirmarea defectelor reclamate.

- **Indicatorul strategic I42** (rata reclamațiilor în garanție pentru produsele reparate) are trend descrescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 25%, având o valoare globală de 15%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar reclamațiile în perioada de garanție sunt în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I43** (rata de recurență a produselor reclamate) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 25%, având o valoare globală de 25%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar recurența reclamațiilor este în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I44** (mediana duratei de reclamație a produselor de la livrare) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de minim 250 zile, având o valoare de 314 zile la finalul anului 2023. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar durata de apariție a reclamațiilor este în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I5** (costurile non-calității) are un trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 600.000 ron/an, având o valoare globală de 1.500.602 ron în anul 2023. Aceste costuri se datorează rebuturilor (326.696 ron) și comenzilor de investigare/remediere produse reclamate (1.173.906 ron). Dintre acestea, sunt 3 reclamații cu costuri mari (322.040 ron – Turmo 2394; 444.024 ron – Turmo 2321; 52.662 ron – Turmo 2228) la care nu s-a putut determina ca se datorează unor erori din procesul de reparare în TBM, au caracter de unicitate și nu există probabilitatea repetării lor în perioada următoare. Dacă se exclud costurile de tratare a celor 3 comenzi înregistrate ca reclamații/sesizări dar nejustificate tehnic conform documentației de întreținere, atunci valoarea indicatorului este de 681.876 ron care este mai apropiată de obiectivul de max. 600.000 ron.

- **Indicatorul strategic I6** (realizare cifră de afaceri aferentă perioadei de raportare) se va calcula la 28.02.2024 și se va raporta în următoarea ședință de analiză a managementului; după trim. III-2023, valoarea atinsă este 80.435.146 lei fiind peste ținta de 77.316.953 lei.

- **Indicatorul strategic I7** (grad de realizare marjă profit net) se va calcula la 28.02.2024 și se va raporta în următoarea ședință de analiză a managementului; după trim. III-2023, valoarea atinsă este 4,61% fiind sub ținta de 10%.

În domeniul **proceselor speciale și al activității laboratoarelor de calitate** și în anul 2023 s-a continuat **politica de satisfacere a cerințelor clientului**, cât și creșterea nivelului de atractivitate prezentat de societate pentru potențialii clienți activi în domeniul industriei aeronautice prin următoarele acțiuni:

[Acreditare procese speciale](#)

Evenimentele cu cea mai puternică semnificație privind creșterea nivelului de atractivitate a TBM în piața industriei aeronautice rămân acreditările **Nadcap** ale proceselor speciale instalate.

În anul 2023 s-au reacreditat următoarele procese speciale:

În aprilie 2023, **Nadcap** a efectuat un audit de supraveghere a **proceselor de tratamente termice TBM** conform cerințelor AC7102 și AC7101. În auditul derulat, Nadcap a constatat 3 neconformități minore pentru care s-au stabilit 12 acțiuni corective (toate finalizate), iar procesele de tratamente termice TBM au fost incluse în **Program de Merit pentru 24 luni**, reacreditarea fiind acordată până la 31.08.2025.

Certificări de procese de secundă parte

[Certificări Leonardo Helicopters](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile articolelor **Leonardo Helicopters** și s-au prelungit calificările următoarelor procese speciale:

- **Application of Solid Lubricants** (IT13/0153/04: valabil până la 31.01.2026);
- **Passivation** (IT13/0155/04: valabil până la 31.01.2026);
- **Chromate Treatment of Magnesium Alloys** (IT013/0156/04: valabil până la 31.01.2026);

- **Heat Treatment of Steel Alloys (Carburizing and sub-critical annealing; Hardening, deep freezing and tempering for low alloyed steels)** (IT12/0198/05: valabil până la 31.01.2026);
- **Cadmium Plating Electrodeposited** (IT13/0146/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Copper Plating** (IT13/0157/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Black Oxide Treatment of Steels** (IT13/0158/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Phosphating of Steels** (IT13/0161/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Shot Peening of Steel, Aluminium and Titanium Parts** (IT12/0280/04: valabil până la 18.09.2026);
- **Hard Chrome Plating** (IT12/0417/03: valabil până la 02.10.2026).

[Certificări PZL Swidnik](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile articolelor **PZL Swidnik** și s-au prelungit calificările următoarelor procese speciale:

- **Brush Cadmium Plating, Electrodeposited** (PL10/0050/02: valabil până la 31.07.2026).

[Certificări General Electric](#)

În anul 2023 s-au menținut certificările de procese speciale și de laborator obținute anterior de TBM din partea **General Electric Aviation** și s-au prelungit certificările de procese reacreditate de Nadcap (la care se emit certificate GT193 pentru perioada în care se menține acreditarea Nadcap – **Tratamente Termice, inclusiv Brazare sub vid**).

[Certificări Rolls-Royce](#)

În anul 2023 s-au menținut **aprobările** obținute anterior de TBM din partea **Rolls-Royce Civil & Defense Aerospace** în conformitate cu **Certificate of Approval for Quality Management System & Processes** (fără termen de expirare).

[Certificări Avio Aero](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile produselor **Avio Aero**; deoarece nu au mai fost comenzi Avio Aero, nu s-a inițiat recalificarea pentru **Gas Nitriding of Steel Parts and Relevant Heat Treatments** (valabila până la 31.08.2023).

[Introducere de repere noi în producție](#)

Pentru clientul **Leonardo Helicopters (Italia)** s-au întocmit **36 dosare FAI (18 repere TGB și 18 repere MGB)** care au fost aprobate de client. Prin actualizarea acestora se continuă îmbunătățirea fabricației reperelor solicitate de client pentru Cutia de Transmisie Spate și pentru Cutia de Transmisie Principală a elicopterelor **AW109/AW119**.

Pentru clientul **PZL Swidnik (Polonia)** s-au întocmit **10 dosare FAI** care au fost aprobate de client. Prin actualizarea acestora se continuă îmbunătățirea fabricației reperelor solicitate de acest client.

Pentru clientul **ITP Aero (Marea Britanie)** s-a întocmit **1 dosar FAI** care a fost aprobat de client. Prin actualizarea acestuia se continuă îmbunătățirea fabricației reperului solicitat de acest client.

ATENUAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA PERFORMANȚEI DE MEDIU ȘI PREVENIREA POLUĂRII

Turbomecanica a obținut **Autorizația Integrată de Mediu** Nr. 05/2016 revizuită în 21.02.2020 valabilă până în 2026 pentru activitatea „Tratarea de suprafață a metalelor sau a materialelor plastice prin procese electrolitice sau chimice în care volumul cuvelor este mai mare de 30m³” prelungită prin viza anuală nr. 2184/19.12.2023 pe perioada 11.02.2024 – 11.02.2025.

Pentru conformarea deplină cu prevederile autorizației integrate de mediu s-au stabilit o serie de obiective și acțiuni, majoritatea acestora au fost realizate, iar cele nerezolvate au fost cuprinse în Programul Sistemului de Management al Mediului al TBM și în Planul de Investiții.

Autorizația Integrată de Mediu, Autorizația de Gospodărire Ape, precum și Acordul de Preluare ape uzate îi conferă societății dreptul de funcționarea în condiții legale, printr-o monitorizare permanentă funcționării corespunzătoare a instalațiilor de depoluare și a utilajelor existente pe amplasamentul companiei.

În anul 2023, nu s-au înregistrat incidente de mediu.

În urma controalelor Gărzii Naționale de Mediu efectuate în 2023, Societatea s-a obligat, să asigure monitorizarea continuă privind starea de funcționare a instalațiilor pentru ca acestea să nu genereze emisii de poluanți care să depășească valorile limita admise de lege și în cazul în care acest lucru se întâmplă să sisteze funcționarea până la remediere.

În vederea prevenirii unei situații de urgență care poate să pună în pericol calitatea mediului și sănătatea oamenilor, TBM a desemnat echipe de intervenție pentru toate zonele cu risc din societate. Periodic se realizează exerciții de simularea a posibilelor situații avarie din care poate rezulta o poluare accidentală. Exercițiile au ca scop constientizarea personalului pentru evitarea accidentelor de orice natură.

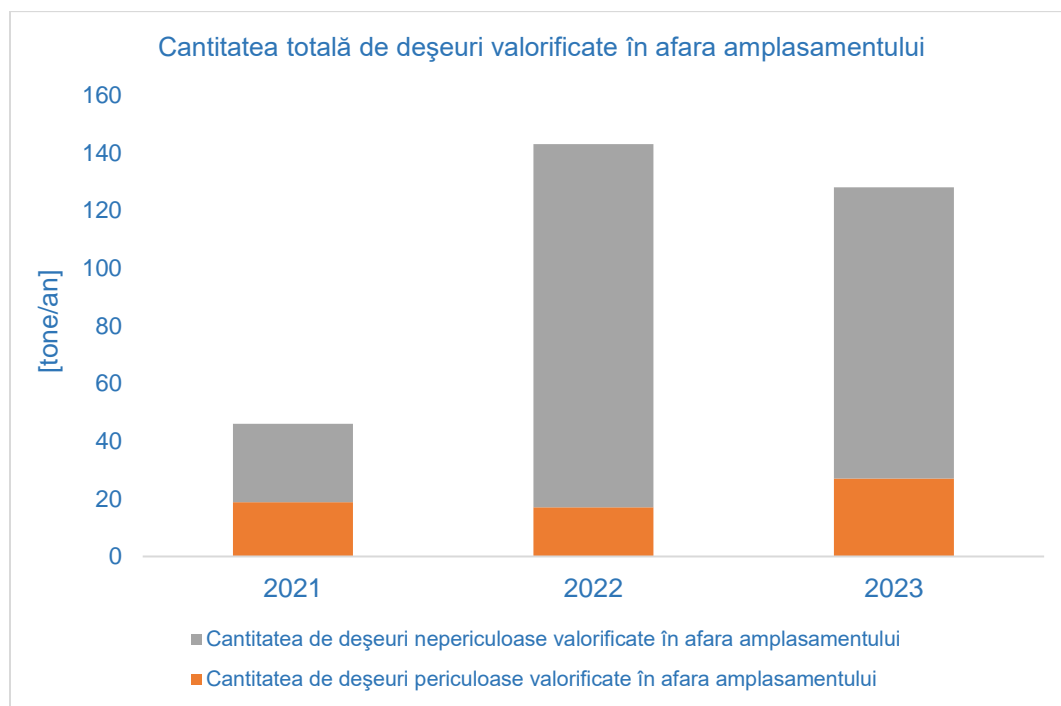
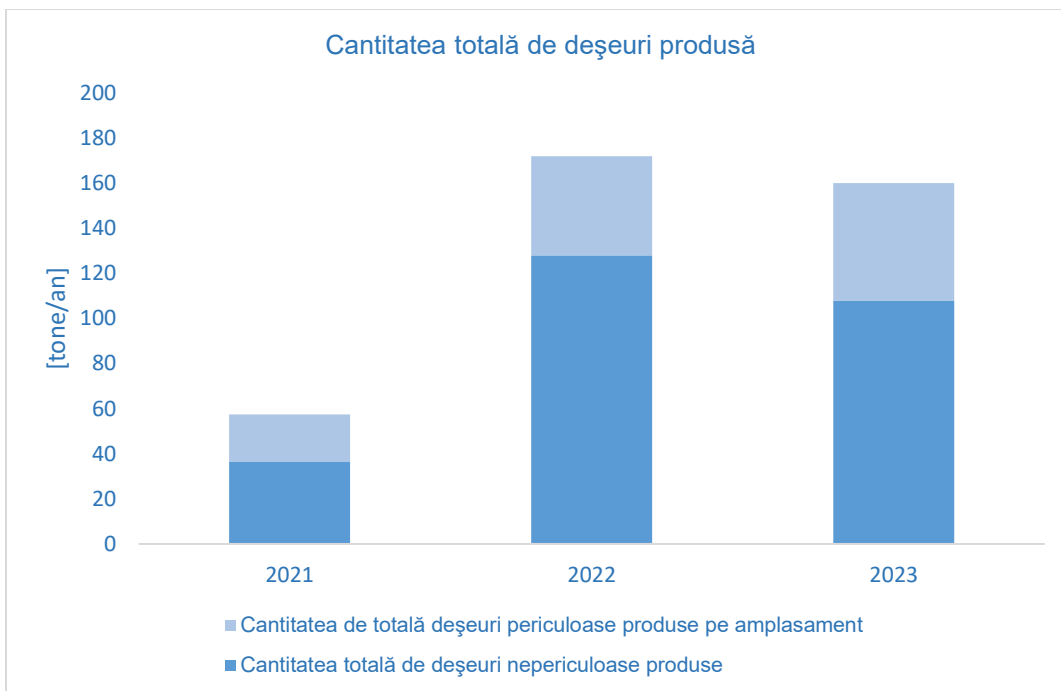
De asemenea prin Programul de monitorizare și măsurare al sistemului de management mediu, toate instalațiile de de poluare existente pe amplasament sunt monitorizate săptămânal și verificate periodic prin Program de mentenanță preventiv predictivă echipamente tehnologice, privind funcționalitatea acestora în condiții normale

Turbomecanica este în permanență preocupată de protejarea mediului și este angajată ca în măsura în care activitatea o permite, să reducă generarea de deșeuri periculoase și nepericuloase.

În anul 2023, Turbomecanica a demonstrat că acțiunile cu privire la **reducerea cantității de deșeuri periculoase** au fost eficiente, chiar dacă cantitățile a fost mai mari decât în 2022. Creșterea se datorează deprecierei soluțiilor chimice ale proceselor de acoperiri de suprafață.

Totodată, ponderea privind cantitatea de **deșeurilor nepericuloase** a scăzut comparativ cu anii precedenți deoarece TBM este în proces de modernizare a secțiilor de producție, înlocuind mașini unelte vechii și neproductive cu centre uzinale de ultima generație.

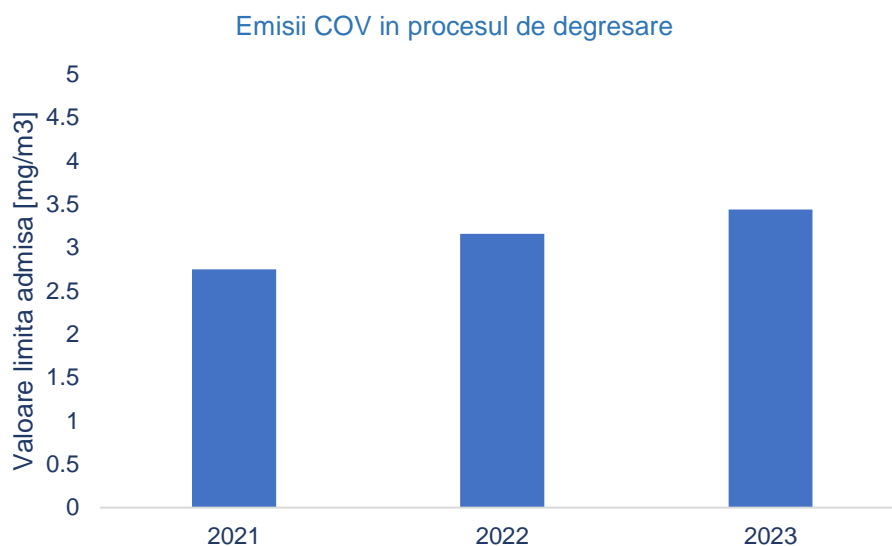
În cursul anului 2022, **Turbomecanica** a implementat măsuri cu **impact major asupra îmbunătățirii performanței de mediu și prevenirii a poluării** continuat și în 2023 prin:

- S-a montat sistemului de filtre de captarea a emisiilor de metale grele și a pulberilor pe liniile de Cuprare, Cadmiere și Cromare. In urma măsurării parametrilor emisiilor în aer a celor trei linii, s-a constatat o reducere mare a concentrației de metale grele și pulberi, de exemplu, concentrația de cadmiu a scăzut de la 0.0087mg/m³ în 2022 la 0.0004mg/m³ în 2023, concentrația de crom a scăzut de la 0.0311mg/m³ în 2022 la 0.0085mg/m³ în 2023. In ce privește concentrația de pulberi in suspensie este de 2 ori mai mică în 2023 față de 2022 pe toate cele trei linii.

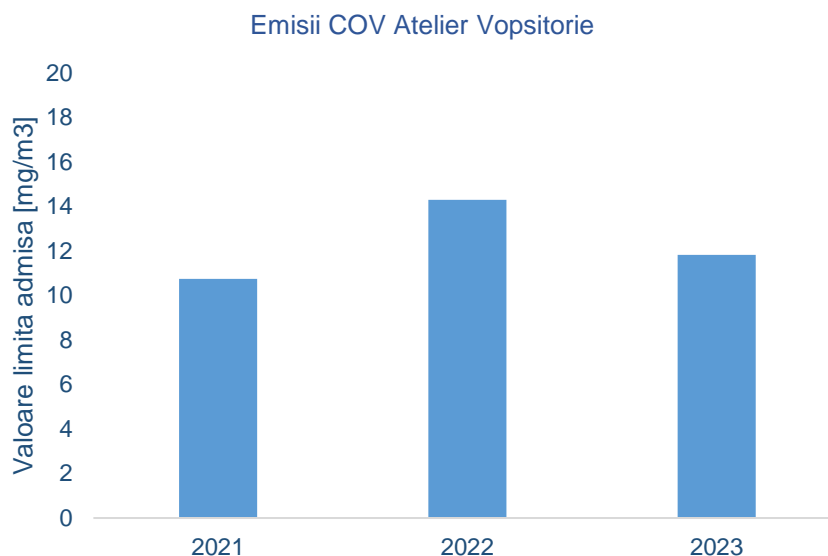
- S-a hotărât achiziționarea și montarea unui sistem de filtrele cu eficiență de captare a emisiilor de metale grele (Fosfatere, Mordansare, Decapare Viper) și a pulberilor eliminate în procesele speciale.

Turbomecanica, prin prisma activității desfășurate utilizează solvenți organici cu compuși organici volatili, care intră sub incidența prevederilor legale. Compușii organici volatili, COV-urile, sunt o categorie importantă de poluanți atmosferici, frecvent întâlniți în atmosferă ca rezultat al activităților umane. Principala activitate a companiei care generează emisii cu compuși organici volatili este procesul de degresare piese, solventul organic folosit fiind tetracloroetilena.

În urma efectuării calculului consumului de emisii cu COV rezultă faptul că acesta se regăsește sub limita admisă de lege după cum urmează :

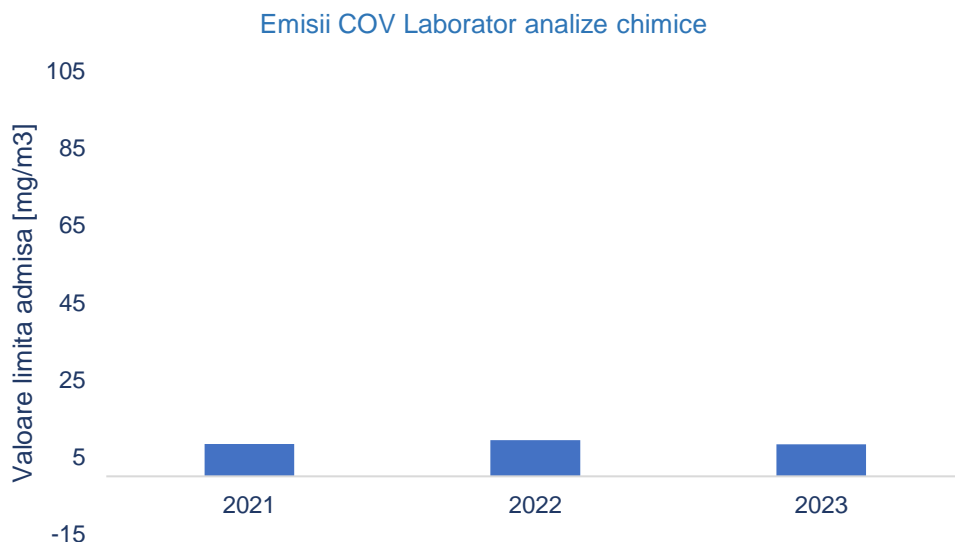

În urma efectuării măsurătorilor semestriale, de către laboratoare acreditate in domeniul protecției mediului, rezultă faptul că, valorile emisiilor cu COV eliminate în procesele de vopsire și de analize chimice de laborator sunt sub limita admisă de lege, după cum se poate observa din graficile următoare :

Totuși, trebuie avut în vedere că înregistrările emisiilor și cantitățile de deșeuri sunt dependente de nivelul de activitate specific.

Scăderea concentrației de emisii cu COV din 2023 față de 2022 este datorată faptului că la începutul anului 2023 s-a efectuat curățarea coșului de evacuare aferent atelierului de vopsitorie, eliminând astfel surplusul de pulbere cu conținut de COV reținut pe tubulatură în timpul procesului de vopsire piese.

Turbomecanica, prin măsurile adoptate are în vedere limitarea impactului asupra mediului și eliminarea proportionalității dintre creșterea activității și impactul asupra mediului.

Creșterea valorii emisiilor cu COV, cât și creșterea consumului de solvenți organici (Tetracloroetilena), în 2023 față de 2022 s-a datorat creșterii volumului de producție.

Tendința nivelului COV în ansamblu a fost de scădere.

PROTECȚIA NUCLEARĂ

În primul semestru al anului 2023 a fost depus la CNCAN dosarul pentru reautorizarea din punct de vedere al securității radiologice a laboratorului de examinări nedistructive cu radiații penetrante iar în iulie 2023 a fost emisă de către **CNCAN noua Autorizație pentru Desfășurarea de Activități în Domeniul Nuclear GM1398/2023, validă până în 11.07.2028.**

Pe data de 3 iulie 2023 a fost efectuată în TBM o inspecție comună **EURATOM, AIEA și CNCAN**, prin verificarea fizică a inventarului materialelor nucleare fabricate din material MSRR 8014, magneziu cu conținut de Th 241, în procentaj de 2,5÷4%, deținute conform autorizației CNCAN TS/116/2021. **Au fost constatate deplina conformare cu inventarul declarat de TBM și condițiile de deținere în deplină securitate fizică și radiologică a materialelor nucleare deținute.**

În 23 august 2023 Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (**CNCAN**) a efectuat o inspecție la sediul **TBM** pentru a verifica modul în care sunt desfășurate activitățile de Control Nedestructiv (**CND**) cu radiații penetrante în cadrul **DTC-SCPL**. Conform Procesului Verbal de Control nr. 6401/23.08.2023 s-a stabilit că activitățile de **CND** cu radiații penetrante se desfășoară în condiții de deplină conformare cu cerințele stabilite în cadrul procesului de autorizare.

CONFORMAREA CU REGULAMENTUL REACH

Conform Regulamentului 1907/2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), Turbomecanica este încadrată ca utilizator în aval de substanțe în stare pură și amestecuri de substanțe.

Substanțele sunt utilizate în procesul de acoperiri metalice de suprafață a pieselor realizate de TBM, în condiții de siguranță privind sănătatea lucrătorilor și a protecției mediului.

Toti furnizorii de substanțe chimice și de amestecuri de substanțe chimice de la care TBM aprovizionează substanțele și amestecurile de substanțe sunt autorizați de către Agenția Europeană pentru produse chimice (ECHA).

Furnizori pun la dispoziția TBM toate informațiile privind substanța chimică/amestecul prin Fișa cu date de securitate material.

TBM ține evidența strictă a substanțelor chimice și amestecurilor de substanțe chimice identificare REACH și instruește în mod continuu oameni implicați în procesul de acoperiri metalice de suprafață privind modul de utilizare și manipulare a substanțelor și/sau amestecurilor de substanțe, conform prevederilor fișei cu date de securitate a substanței/amestecului pentru a preveni producerea de accidente de orice natura.

Societatea pune la dispoziția furnizorilor de substanțe, informații privind apariția anumitor factori de risc ale substanței/amestecurilor în momentul utilizării acestora, ce pot influența sănătatea omului, precum și apariția unor situații nefavorabile asupra mediului.

Aceste informații ajutând furnizorul în realizarea unor noi scenarii de expunere ale substanțelor chimice pentru prevenirea oricăror situații nedorite sau încadrarea substanței chimice într-o clasă cu risc mai ridicat decât era inițial.

La cererea clienților săi, TBM furnizează toate informațiile cu privire la cantitatea de substanță chimică identificată REACH cu care piesele sunt îmbogățite, precum și gradul risc care poate afecta sănătatea oamenilor care intră în contact cu produsul realizat în companie. În anul 2023 TBM a continuat să se conformeze cu cerințele REACH

RESURSA UMANĂ

CODUL DE CONDUITA ȘI ETICĂ – PRINCIPII ȘI VALORI

Conducerea Turbomecanica și-a asumat ca principiu fundamental în desfășurarea activității principii și valori care determină crearea unui parteneriat strategic între conducere, management și angajați prin:

- ✓ Conducere bazată pe obiective strategice și operaționale clare;
- ✓ Dezvoltarea unui profil profesional și personal al angajaților corespunzător celor mai înalte standarde de etică profesională și pregătire tehnică;
- ✓ Instruirea permanentă și motivarea pe termen lung a angajaților, asigurând satisfacția în muncă și loialitatea față de companie;
- ✓ Managementul carierei și managementul performanței;
- ✓ Crearea unui climat intern modern și adecvat afirmării spiritului de echipă;
- ✓ Etică în afaceri și în echipă, onestitate;
- ✓ Lipsa toleranței față de încălcarea drepturilor omului;
- ✓ Lipsa toleranței față de discriminare și hărțuire;
- ✓ Lipsa toleranței față de corupție, dare de mită și spălare de bani;

Aceste **principii și valori sunt integrate în sistemul de management al calității și mediului**, prin Regulamentul intern care este instruit angajaților Turbomecanica anual.

Regulamentul intern prevede capitole distincte și specifice cu privire la poziția Societății în ceea ce privește principiile enumerate.

Contractul Colectiv de Munca 2022-2023, prelungit cu 6 luni prin acordul părților, prevede linii directoare cu privire la standardele Societății în ceea ce privește codul de conduită și etică.

Societatea descurajează conflictele de interese și impune angajaților să evite orice situație care poate afecta capacitatea acestora de a acționa în interesul societății.

Datorită expunerii la nivel internațional, Turbomecanica are în vedere **politicile anticorupție existente la nivel internațional și de asemenea impuse sau recomandate de către partenerii de afaceri**. În anul 2023, Turbomecanica nu a înregistrat niciun caz de corupție, spălare de bani, dare de mită și nu a fost parte în nicio acțiune judiciară pentru comportamente neetice sau corupte.

În acest sens, în luna octombrie 2023 a fost elaborată politica privind avertizările în interes public. Ea s-a elaborat pe baza Legii nr. 361/2022 care transpune directiva (UE) 2019/1.937 a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

PERSONALUL NOSTRU

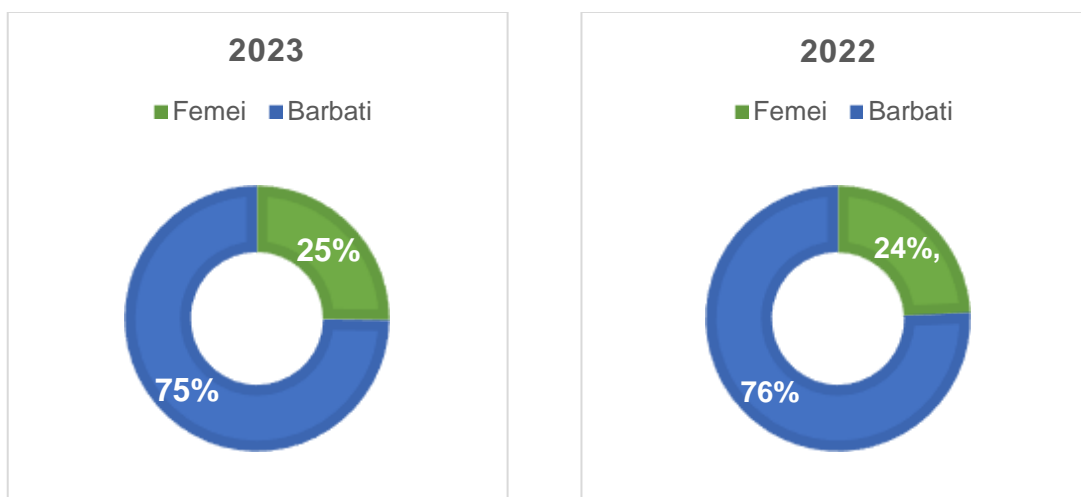
Strategia de asigurare Resurse adoptată de companie a asigurat derularea activităților de Producție, Tehnic și Conformitate, Calitate și Organizare, Resurse Umane, Financiar - Contabilitate, Juridic, Marketing și Vânzări în condiții de eficiență chiar dacă piața forței de muncă nu oferă paleta de specializări necesare industriei aeronautice.

Totalul personalului **TBM** la data de 31.12.2023 a fost de **484** salariați în creștere față de anul trecut cu **16** de persoane.

Vârsta medie a personalului la data de 31.12.2023 a fost de **48 ani** aceeași ca în anul 2022.

Asigurăm diversitatea printr-un echilibru a repartizării între sexe și ținând cont de specificul activității astfel structura personalului este următoarea:

În perioada ianuarie - decembrie **2023**, au plecat din societate un număr de **85** de salariați (dintre care **7** pensionați) și au fost angajate **106** persoane (**2022 - 93** salariați plecați și **53** persoane angajate).

Total cheltuieli cu salariile și beneficiile angajaților (exclusiv variația provizioanelor pentru beneficiile angajaților), efectuate în anul 2023, a fost în suma de 55.946.744 lei (2022: 52.742.599 lei), din care:

CHELTUIELI	2023	2022	2021
cheltuieli cu salarii inclusiv avantaje în natura	49.014.633	46.200.894	47.034.576
cheltuiela cu tichetele acordate salariaților	4.607.980	4.310.600	4.091.470
cheltuieli privind contribuția asiguratorie de muncă	1.102.826	1.039.566	1.058.426
alte cheltuieli privind asigurările și protecție socială (ajutoare)	245.888	254.850	253.900
cheltuieli cu contribuția societății la asigurări de sănătate alte cheltuieli (CCM)	975.416	936.689	970.196

Fata de anul 2022, cheltuielile cu personalul au înregistrat în anul 2023 o creștere de 3.204.145 lei, dar ajung la valori comparative cu cele înregistrate în anul 2021.

Costurile implicate în procesul de recrutare au fost de aproximativ **250.000 lei** reprezentând costurile achiziției de servicii de recrutare și abonamente la site-uri specializate (2022: **63.695 lei**) Nevoia de servicii de recurtare a crescut datorită calității reduse a forței de muncă adresată de platformele de recrutare (ex: BestJobs). Mai mult de atât, platformele de recrutare nu oferă o gama cuprinzătoare de specialiști.

În ceea ce privește gradul de sindicalizare al societății, **49,58%** (2022: **55.74%**) dintre salariații societății sunt membrii de sindicat.

Referitor la nivelul de pregătire și specializare a personalului, situația se prezintă astfel:

PREGĂTIRE ANGAJAȚI	2023	2022	2021
studii superioare	30.78%	31.02 %	31.34 %
salariați cu studii liceale și postliceale	38.02%	39.91 %	40.32 %

salariați absolvenți de școală profesională	26.66%	23.86 %	23.35 %
salariați absolvenți de școală generală	4.54%	5.21 %	4.99 %

Raporturile dintre administrație și salariați sunt reglementate în baza Contractului Colectiv de Munca pe anii **2022-2023** prelungit cu încă 6 luni cu acordul partilor. Climatul socio-profesional este monitorizat permanent, existând un sistem de comunicare între partenerii sociali care să nu permită apariția de stări conflictuale, care de altfel în **2023** au fost inexistente.

INSTRUIRI PERSONAL

Politica de personal a societății cu privire la pregătirea profesională a personalului a fost bine susținută în ceea ce privește pregătirea internă. Instruirile s-au derulat în conformitate cu Planului de Pregătire Profesională Anual aprobat pentru anul **2023**.

Cursurile interne sunt sustinute de lectori din cadrul specialistilor nostri avand si pregatire de formatori.

În anul **2023**, în cadrul **Turbomecanica** conform Planului anual de Pregătire Profesională s-a derulat pregătirea specifică pentru asigurarea mentinerii competențelor necesare operatorilor, inspectorilor și laboranților pentru procese speciale și laboratoare.

Au beneficiat de pregătire profesională **438** de angajați în cadrul cursurilor de Atestare/Autorizare și, de Calificare profesională, atât intern cât și extern precum și în cadrul altor tipuri de Instruiri. Numărul total de ore alocate pregătirii profesionale a fost de **12.845**. Unele dintre cursuri cu durată mare de derulare vor continua și în anul **2024**.

Pentru personalul de conducere a fost alocat un buget pentru cursuri MBA, cu durată de 2 ani care se desfășoară pe parcursul anilor universitari **2021-2023** având o valoare de 5.000 Eur. Aceste cursuri s-au finalizat în anul 2023.

Pentru pregătirea salariaților care au participat la cursuri de calificare profesională externe, s-a cheltuit suma de **102.532 lei**.

Pregătirea specifică pentru asigurarea mentinerii competențelor necesare operatorilor, inspectorilor și laboranților pentru procese speciale și laboratoare, desfășurată conform Planului anual de Pregătire Profesională în anul **2023**, este structurată astfel :

TIP CURS	2023		2022	
	Nr. ore	Nr. Participanti	Nr. ore	Nr. Participanti
Curs Atestare/Autorizare	1.430	320	810	340
Curs Calificare Interna	11.085	37	9.460	20
Curs Calificare Externa/Instruiri	-	-	143	13
Curs Calificare Externa	330	81	246	5
TOTAL	12.845	438	10.659	378

Pentru a asigura resursele umane necesare derulării activităților de fabricație de piese pentru **motoare de aviație** și de întreținere a **motoarelor turboreactoare, turbomotoare, ansamble mecanice de elicopter, componente și agregate** specifice acestora, precum și realizarea de **produse industriale de înalt nivel tehnologic, componente și agregate**, TBM a adoptat soluția pregătirii practice a elevilor din clasele 9-11 în cadrul învățământului dual, derulat în parteneriat cu colegiile tehnice .

Turbomecanica a încheiat parteneriate cu 3 colegii tehnice pentru această formă de învățământ și a mediatizat oferta societății în București și împrejurimi pentru a stimula interesul absolvenților de clasă a 8-a și a părinților

acestora pentru domeniul de activitate in care opereaza si generarea dorintei de a deveni parte din echipa Turbomecanica

Pe parcursul celor 3 ani de studiu Turbomecanica depune eforturi sustinute pentru a transmite elevilor cunostintele teoretice si practice necesare calificarii copiilor in meseriile de Mecanic aviatie, Operator CNC, Mecanic de mecanica fina sau strungar, frezor .

Pe lângă experiența practică, elevii care au incheiat cu TBM contracte pentru invatamant dual primesc :

- prima de 800 lei daca obtin medii peste 7 la examinarile pe parcursul practicii si au o prezenta de 100% .
- bursă de performanță de 300 de lei suplimentară daca au media generală anuală peste minim 8,50.
- decontare transport, pentru perioadele de practică comansată si echivalentul unei mese calde pe zi, în perioada stagiilor de pregătire practică ,
- angajare in TBM la sfarsitul celor 3 ani daca obtin diploma de calificare cu note peste 7.

Totalul elevilor inscrisi la TBM in invatamantul dual in anul **2023** a fost de **85** de elevi si va continua sa creasca in urmatorul an scolar.

In urma incheierii primului ciclu complet de invatamant dual, Societatea a angajat in anul 2023: Operatori PM - 19 persoane; Gestionari – 2 persoane; Metrolog – 2 persoane; Controlor conformitate – 3 persoane.

Totalul cheltuielilor cu invatamantul dual efectuate în anul **2023**, a fost în suma de **385.475 lei**.

EVALUAREA ASPECTELOR LEGATE DE SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ

Securitatea și sănătatea în muncă în cadrul Turbomecanica reprezintă o prioritate în politica societății.

Întreaga activitate a Societății are la bază principiul îmbunătățirii continue a condițiilor de producție, cu efecte directe în creșterea securității și sănătății în muncă.

Permanent, atât prin activitățile desfășurate de lucrătorii din cadrul FSSM, cât și prin conducerile operative de la nivelul fiecărui compartiment, sunt monitorizate condițiile de realizare a activității de producție, astfel încât să fie respectate condițiile de securitate a activității întregului personal.

În anul 2023, s-au continuat investițiile începute în perioada anterioară pe direcția îmbunătățirii condițiilor de muncă și re tehnologizării, astfel:

Au continuat lucrările de modernizare tehnologică, și anume:

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C1:**

- În cadrul Secției Prelucrari Mecanice – Pinioane și CLIMO au fost îmbunătățite condițiile de lucru și productivitatea prin demontarea unor echipamente de munca depășite din punct de vedere tehnologic și înlocuirea acestora cu altele performante. De asemenea au fost amenajate celule noi de sudură în cadrul secției SPMG – Presaj.
- În cadrul secției de procese speciale SPSP (cu spațiile de producție: Tratamente Termice (TT), Acoperiri de Suprafață (AS) și Vopsitorie) au continuat lucrările pentru îmbunătățirea condițiilor de producție/microclimatului de lucru, prin efectuarea următoarelor lucrări:
  - Modernizare mașina sablare/ecruisare din cadrul secției TT, inclusiv instalații aferente acesteia;
  - Consolidare/reparare manta cuptoare TT;
  - Lucrări pentru aducerea în parametrii normali de funcționare a unor instalații din cadrul secției Procese Speciale (SPSP-AS), precum Curățarea cosului de evacuare noxe din cadrul secției și înlocuire filtre.

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C2:**

- În cadrul secției de Prelucrari Mecanice SPM au fost efectuată reamenajarea spațiului de producție prin demontarea și evacuarea utilajelor dezafectate.
- De asemenea, în zona dedicată laboratoarelor de chimie, metrologie, metalografie s-a realizat o sală de scolarizare pentru desfășurarea instruirilor și întâlnirilor tehnice.

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C3:**

- În cadrul secției Montaj Încercări (SMI) – au fost efectuate lucrări de modernizare și extindere a spațiilor de producție, și anume:
- Reamenajare spațiilor de producție pentru amplasarea Instalației de metalizare: utilaje tehnologice și instalații utilități aferente acesteia – investiție nouă, realizată integral în anul 2023.
  - Sunt în derulare lucrările de modernizare a instalației existente de stingere incendiu cu butelii de CO₂, prin înlocuirea integrală a acesteia – măsura necesară pentru alinierea la cerințele ISU, în vederea obținerii autorizației de securitate la incendiu.
  - De asemenea, au fost realizate compartimentări noi în spațiile existente din secția Montaj Probe: Lepuire plană de precizie, Zone control FOD (ex. Atelier Echilibrare arbori transmisie).

În anul 2023 au început lucrările pentru realizarea măsurilor privind aducerea în conformitate cu cerințele PSI, în vederea obținerii Autorizației de Securitate la Incendiu.

Au fost întocmite documentațiile tehnice pentru cladirile C1 și C2. Este în derulare elaborarea documentației tehnice pentru clădirea C3.

De asemenea, sunt în derulare activitățile stabilite privind iluminatul de siguranță, evacuare de urgență și înlocuire uși metalice.

Înainte de începerea perioadelor cu temperaturi extreme au fost luate măsurile necesare pentru asigurarea unui mediu de lucru corespunzător, prin controlul și întreținerea instalațiilor de apă-canal, instalațiilor de climatizare, precum și a instalațiilor de încălzire cu panouri radiante asigurându-se funcționarea la parametrii normali.

În toate spațiile Societății – spații de producție, administrative, magazii etc au fost efectuate verificări periodice privind funcționarea în condiții optime a sistemelor de detecție și alarmare la incendiu.

Prin programul de securitate și sănătate în muncă pentru anul 2023, s-au desfășurat toate activitățile necesare pentru respectarea cerințelor prevăzute de Legea Securității și Sănătății în muncă nr. 319/2006 și a normelor metodologice de aplicare, precum și a celorlalte acte legislative din domeniu, în vigoare.

În conformitate cu Planul de Prevenire și Protecție TBM s-au aplicat măsurile necesare care să asigure îmbunătățirea nivelului securității și al protecției sănătății lucrătorilor;

- s-au completat permanent materialele de SSM, conform legislației actuale, care se utilizează la efectuarea instructajelor periodice de SSM pentru angajați precum și pentru stabilirea măsurilor necesare desfășurării în condiții de securitate a proceselor tehnologice;
- s-a continuat achiziția de echipamente individuale de protecție și de lucru pentru tot personalul TBM, atât pentru cel existent, cât și pentru cel nou angajat;
- s-a asigurat aprovizionarea cu materiale igienico-sanitare (creme de protecție, pastă curățare mâini etc.) în conformitate cu prevederile din Normativul intern;
- au fost achiziționate materialele necesare pentru completarea truselor medicale de prim ajutor și au fost asigurate medicamente de uz general pentru prima urgență (inclusiv spray împotriva arsurilor pentru posturile de lucru unde se lucrează cu temperaturi ridicate: sudură și debitare în jet de plasmă etc.);
- au fost achiziționate periodic soluții de spălare urgentă a ochilor pentru personalul care își desfășoară activitatea în zonele cu risc chimic: secțiile SPSP: Galvanizare, Stocare-Ambalare și Vopsitorie și laboratorul de analize chimice.
- măști de protecție respiratorie pentru personalul din cadrul SPSP, Laboratorul de control nedistructiv, din cadrul colectivului de Tăiere cu jet de plasmă, precum și pentru personalul care desfășoară activități de șlefuire și ajustură;
- pentru personalul din cadrul SPM care desfășoară activități în zone cu temperatura scăzută au fost asigurate capisoane/cagule pentru protecția capului
- au fost achiziționate periodic manși de protecție (chimică, mecanică, etc.) pentru personalul lucrativ, precum și centuri de protecție abdominală și/sau lombară pentru personalul din secțiile SPM-presaj, SPSP și parțial ATD.
- pentru personalul ale cărui activități se desfășoară în mediu toxic, a fost achiziționat, periodic, conform normativelor în vigoare, antidot/alimentație de protecție constând în lapte praf și apă minerală;

- s-au prelungit autorizațiile instalațiilor de ridicat și instalațiilor sub presiune deținute de Societate (în conformitate cu prescripțiile CNCIR);

SUPRAVEGHEREA STĂRII DE SĂNĂTATE A SALARIAȚILOR ȘI A APTITUDINII ÎN MUNCĂ

Investigațiile anuale obligatorii de medicina muncii/control medical periodic pentru personalul TBM s-au desfășurat la sediul TBM, în doua etape, de catre echipa medicala mobila a furnizorului de servicii medicale de medicina muncii: în luna martie pentru o parte din salariați, și respectiv, în perioada septembrie-octombrie 2023 pentru majoritatea salariaților.

Din Raportul de evaluare medicală întocmit de medicul de medicina muncii, s-a concluzionat faptul că nu au fost semnalate boli profesionale la angajații examinați.

Recomandarile medicale cu privire la aptitudinea in munca pentru angajatii notificati in urma controlului medical periodic au fost analizate intern si, dupa caz, au fost aplicate masurile corespunzatoare.

De asemenea, în perioada septembrie-octombrie s-a efectuat și controlul medical pentru practicanții care efectuează stagiul de practică în Turbomecanica, pentru anul scolar 2022-2023.

Permanent, inainte de angajare, personalul nou angajat a fost evaluat prin efectuarea controlului medical de angajare iar personalul contaminat cu SARS-COV 2 a fost monitorizat și evaluat periodic, conform rapoartelor medicale.

În cursul anului 2023, în Societate nu s-a înregistrat niciun accident de muncă.

Instruirea în domeniul Securității și Sănătății în Muncă (SSM) și Situații de Urgență (SU):

1. Instruirea introductiv generală în domeniile SSM și SU a noilor angajați
2. Instruirea periodică a personalului în domeniile SSM și SU;
3. Instruirea colectivă (SSM +SU) pentru colaboratori și vizitatori;
4. Instruirea periodica a elevilor care efectuează stagiul de practică în TBM, începând cu luna martie 2023, de la următoarele instituții de învățământ:
  - Colegiu Tehnic Carol I, specializarea: Strungar;
  - Liceul Tehnologic I.C. Bratianu, specializările: Frezor-Rabotor-Mortezor și Mecanic de Mecanica Fină;
  - Liceul Tehnologic Dinicu Golescu, specializarea: Operator la mașini comandă numerică;
  - Colegiul Tehnic Aeronautică Henri Coandă, specializarea: Mecanic aeronave.

Elaborare Instrucțiuni de lucru noi și revizii ale documentelor existente privind securitatea și sănătatea în muncă (SSM) și situațiile de urgență (SU).

Începând din luna decembrie 2022 este în derulare procesul de autorizare PSI a TBM. În anul 2023 au început lucrările pentru realizarea măsurilor privind aducerea în conformitate cu cerințele PSI, în vederea obținerii Autorizației de Securitate la Incendiu.

Au fost întocmite documentațiile tehnice pentru clădirile C1 și C2. Este în derulare elaborarea documentației tehnice pentru clădirea C3.

De asemenea, sunt în derulare activitățile stabilite privind iluminatul de siguranță, evacuare de urgență și înlocuire uși metalice.

ORGANIZAREA INTERNĂ & STRUCTURA ORGANIZATORICĂ

CONDUCEREA TURBOMECHANICĂ

Modul de administrare al societății este în sistem unitar.

Președintele Consiliului de Administrație este și Directorul General al societății și asigură conducerea executivă.

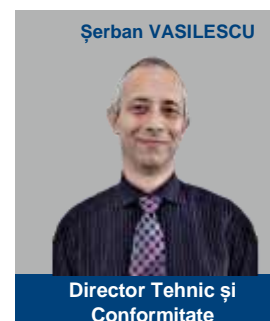
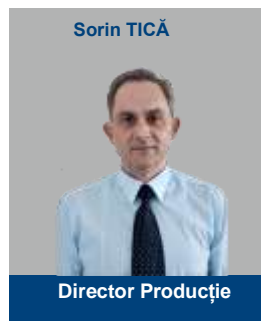
Modul de organizare al sistemului de management Turbomecanica este definit de conducerea operativă care asigură realizarea responsabilităților și obiectivelor în baza unei organizări de tip divizionar, Managementul la nivel operațional este asigurat de către Directorii celor 4 direcții, care formează Consiliul Director.

Fiecare departament operativ are în subordine structuri specifice.

Nu au existat modificări în această structură în anul 2023.

La 31.12.2023 structura de conducere ne-executivă care asigura derularea curentă a activităților are următoarea componență:

NUME SI PRENUME	FUNCTIA
VIEHMANN Radu	Președinte și Director General
ANGHEL Claudia	Director Economic și Comercial
VIEHMANN Timura Wendy	Director Conformare și Siguranță
TICĂ Sorin Daniel	Director Producție
VASILESCU Șerban-Ion	Director Tehnic și Conformitate

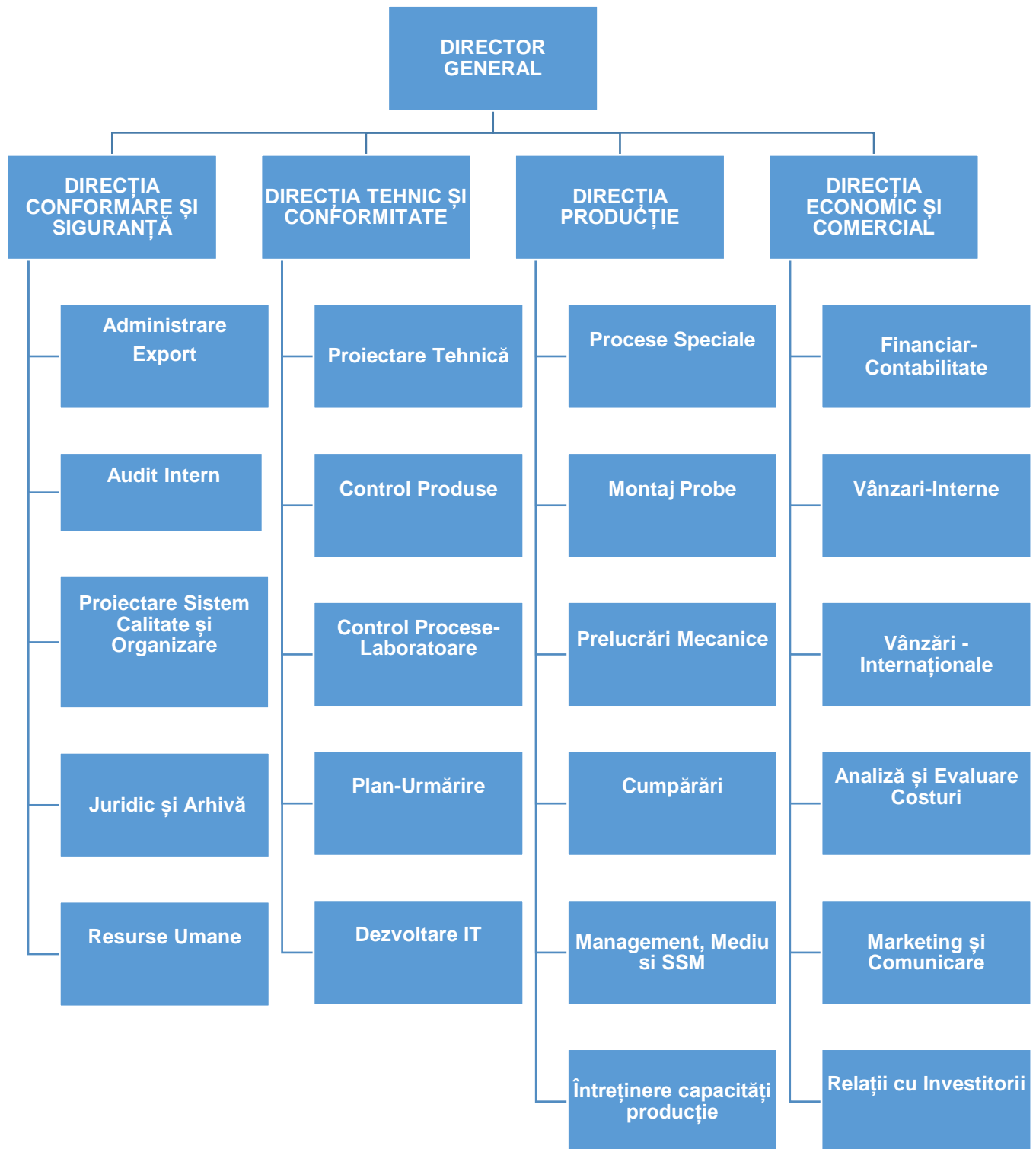
ACȚIONARIII TURBOMECHANICA

Turbomechanica funcționează în conformitate cu Legea societăților comerciale nr. 31/1990, modificată și completată. Societatea a făcut parte din oferta publică inițiată de Guvernul României în anul 1995, sub denumirea de “Program de Privatizare în Masă”. În urma acestui program Societatea a îndeplinit condițiile de listare pe piața reglementată Bursa de Valori București (BVB), unde a fost listată în data 07.10.1998.

În calitate de emitent Societatea se conformează prevederilor Legii 24/2017, privind piața de capital, și a regulamentelor specifice emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) în baza numitei legi.

Valoarea nominală a unei acțiuni este de 0,1 Lei.

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ

PRINCIPALII ACȚIONARI

Structura acționariatului cuprinde la sfârșitul anului 2023 un număr total de 6.569 acționari (2022: 6.127 acționari), persoane fizice și juridice.

Structura sintetică a acționariatului Turbomecanica publicată la 31.12.2023 pe site-ul Bursei de Valori București în conformitate cu datele primite de la Depozitarul Central prezintă principalii acționari după cum urmează:

	Număr acțiuni deținute	% Capital Social
Viehmann Radu	95.758.800	25.9198 %
Ciorapciu Dana Maria	56.003.876	15.1590 %
Alți acționari	217.679.799	58.9211 %

În anul 2023, TBM a distribuit dividende aferente exercitiului financiar 2022, oferind investitorilor un randament pe acțiune de aproximativ 8.8%.

Valoarea bruta pe acțiune a dividendului a fost de 0.02301 lei.

GUVERNANȚA CORPORATIVĂ

Turbomecanica este o societate care funcționează în conformitate cu Legea societăților comerciale nr. 31/1990, modificată și completată. Societatea a făcut parte din oferta publică inițiată de Guvernul României în anul 1995, sub denumirea de “Program de Privatizare în Masă”. În urma acestui program Societatea a îndeplinit condițiile de listare pe piața reglementată **Bursa de Valori București (BVB)**, unde a fost listată în data 07.10.1998.

În calitate de emitent Societatea se conformează prevederilor Legii 24/2017, privind piața de capital, și a regulamentelor specifice emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) în baza numitei legi.

Societatea este administrată de un Consiliu de Administrație, alcatuit din 5 (cinci) administratori, numiți de Adunarea Generală Ordinară a Acționarilor din data de 25.04.2020 pe o perioadă de 4 ani, cu posibilitatea de a fi realeși. Dintre acești membri numiți de Adunarea Generală Ordinară a Acționarilor, membrii consiliului vor alege un Președinte și un Vicepreședinte. Președintele este și Directorul General al Societății.

Consiliul de Administrație este condus de Președinte, sau, în lipsa acestuia, de către Vicepreședinte, având aceleași drepturi ca Președintele în funcție.

Dintre cei 5 membri ai Consiliului de Administrație unul este și administrator executiv – președintele Director General – iar restul sunt neexecutivi. Dl Radu Ovidiu Sârbu și Niculae Havrileț s-au declarat administratori independenți îndeplinind criteriile precizate de CGC al BVB la punctele A41-A49.

Administratorii în funcție la data de 31.12.2023:

Nume	Funcția	Anul primei alegeri	Anul expirării prezentului mandat
Radu Viehmann	Președinte, Director General	2000	2024
Dana Maria Ciorapciu	Administrator neexecutiv	2006	2024
Radu Ovidiu Sârbu	Administrator neexecutiv independent	2016	2024
Niculae Havrileț	Administrator neexecutiv independent	2021	2024
Henriette Spinka	Administrator neexecutiv <i>al carei mandat a încetat conform hotararii CA din data de 15.06.2023 prin deces. post ramas vacant până la următorea Adunare Generala Ordinara a Actionarilor</i>	2008	2024

Obligațiile și răspunderile administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și de cele special prevăzute în materie de societăți comerciale. În plus față de aceasta, Societatea adoptă Regulamentul de funcționare al CA în care se detaliază principalele atribuții, modul de organizare, comitetele ca și politicile ce trebuie implementate și supravegheate în aplicare de către CA.

Regulamentul CA prevede regulile aplicabile de către CA în vederea gestionării conflictelor de interese în Capitolul F al Regulamentului CA.

Membrii Consiliului de Administrație, inclusiv Președintele, pot delega puterile de reprezentare/și sau decizie către Directorii ai societății, numiți dintre administratori sau din afara Consiliului.

Membrii CA au **adoptat voluntar și autoimpus** Codul de Guvernanță Corporativă al BVB, au aprobat regulamentul de Guvernanță Corporativă, care se găsește pe pagina web a societății www.turbomecanica.ro și raportează către BVB stadiul conformării cu Codul de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București.

TBM a depus și va depune eforturile profesionale, legale și administrative necesare pentru a asigura alinierea la prevederile Codului de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București și prezentarea transparentă a acestor rezultate.

Competențele și responsabilitățile CA sunt cele prevăzute în Regulament de Guvernanță Corporativă și în Regulamentul de funcționare al Consiliului de administrație. Președintele CA deține și funcția de director general al Societății.

Au fost formate trei comitete de lucru de către CA, după cum urmează: comitet de audit, comitet de nominalizare și comitet de remunerare. Majoritatea acestor comitete sunt formate din membrii neexecutivi ai CA.

Calificarea și experiența profesională a administratorilor este prezentată în CV-urile care pot fi accesate pe pagina web a Societății www.turbomecanica.ro.

Regulamentul de Guvernanță Corporativă este disponibil tuturor părților interesate pe pagina oficială a Societății www.turbomecanica.ro, secțiunea *Relația cu investitorii – Guvernanța Corporativă*

PARTICIPAREA ADMINISTRATORILOR LA CAPITALUL SOCIAL TBM LA 31.12.2023

Nume	Funcția	Nr. Acțiuni	% Capital Social
Radu Viehmann	Președinte, Director General	95,758,800	25.9198 %
Dana Maria Ciorapciu	Administrator neexecutiv	65,003,876	15.1590 %
Radu Ovidiu Sârbu	Administrator neexecutiv independent	-	-
Niculae Havrilet	Administrator neexecutiv	-	-

În cursul anului 2023, CA s-a întrunit în 7 ședințe, cel puțin 1 ședință pe fiecare trimestru, în prezența a 4-5 dintre membrii săi – și a adoptat decizii care îi permit să își îndeplinească atribuțiile de o manieră efektivă și eficientă. Astfel, la întrunirile sale, CA a analizat rezultatele financiare obținute în perioada de raportare și cumulat de la începutul anului, ca și performanța economică în raport cu bugetul și cu perioada similară a anului trecut.

Politica de remunerare a administratorilor aplicată până în prezent este bazată pe legislația națională în vigoare. Administratorii au încheiat contracte de mandat, în care este stabilită o indemnizație fixă.

Modelul de contract se poate accesa pe pagina web a societății www.turbomecanica.ro. Nu există o componentă variabilă de remunerare sau alte forme de recompensare pentru administratori. În vederea remunerării pe principii de eficiență și performanță a membrilor conducerii executive a fost creat un Comitet de Remunerare în cadrul CA.

SISTEMUL DE GESTIUNE ȘI CONTROLUL INTERN

În conformitate cu prevederile legale, situațiile financiar-contabile și cele privind operațiunile TBM sunt auditate de ERNST & YOUNG ASSURANCE SERVICES S.R.L., auditor financiar independent, numit de adunarea generală a acționarilor din 27.04.2021 pentru o perioadă de 3 ani.

Gestiunea riscului și controlul intern s-au realizat până în acest moment direct de către departamentul specializat din cadrul Societății și de către CA.

Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat. Societatea a realizat toate aspectele legate de gestiunea conflictelor de interese, publicitatea tranzacțiilor, auditul, tratamentul egal al acționarilor în cadrul activității curente a Societății, aprobarea tranzacțiilor cu acționarii de către CA sub supravegherea CA și în stricta conformitate cu prevederile legale aplicabile societăților ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată.

De asemenea, în ceea ce privește auditul intern, Societatea a implementat politicile și condițiile prevăzute de lege.

JUSTA MOTIVARE ȘI RECOMPENSE ȘI MOTIVARE

Având în vedere dimensiunea corporativă a Societății până la această dată, politica de remunerare a fost adoptată, dar, având în vedere faptul că remunerația membrilor CA a fost stabilită de către Adunarea Generală la un nivel similar celor existente pe piață, aceasta nu a adus modificări.

ADĂUGÂND VALOARE PENTRU RELAȚIILE CU INVESTITORII

Societatea deține o pagină de internet cu secțiune dedicată relației cu investitorii al cărei conținut urmează a fi actualizat conform prevederilor Regulamentului CA și al Codului de Guvernanță Corporativă.

Societatea publică pe pagina sa de internet toate informațiile cu privire la adunările generale, condițiile de participare, documente, etc, rapoartele curente, evenimentele corporative, inclusiv plata dividendelor.

Societatea nu a adoptat până în acest moment o politică de plata a dividendelor, dar a demonstrat constanță și previzibilitate în ceea ce privește plata acestora.

Secțiunea dedicată, conține informații cu privire la conducerea societății, membrii Consiliului de Administrație, datele de contact ale persoanei responsabile de relațiile cu investitorii.

Societatea invită la cerere, specialiști, consultanți sau experți ca jurnaliști acreditați la ședințele AGA, în măsura în care Președintele Consiliului va considera adecvat și organizează două întâlniri cu analiștii și investitorii în fiecare an.

DECLARAȚIA NEFINANCIARĂ

În conformitate cu reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin ORDINUL nr. 1802 din 29 decembrie 2014 pentru aprobarea situațiilor financiare anuale, entitățile care, la data bilanțului, depășesc criteriul de a avea un număr mediu de 500 de salariați în cursul exercițiului financiar au responsabilitatea de a include în raportul administratorilor o **declarație nefinanciară**.

Turbomecanica, a înregistrat în cursul anului 2023 un număr mediu de 466 salariați (2022: 457 salariați), în consecință societatea nu are obligația de a raporta declarația nefinanciară.

Totuși Consiliul de Administrație al Companiei a **hotărât prezentarea informațiilor nefinanciare** și pentru anul 2023 sub forma unei declarații nefinanciare, anexată la Raportul Consiliului de Administrație, pentru a asigura o raportare cuprinzătoare, detaliată și transparentă către investitori și părțile interesate .

CONFORMAREA CU CERINȚELE DE RAPORTARE NON-FINANCIARĂ

CERINȚE DE RAPORTARE	CAPITOLUL DIN RAPORTUL ANUAL 2023	PAGINA
Modelul de afaceri, Contextul organizației și părțile interesate	Contextul organizației și părțile interesate	10
Politica privind aspectele de calitate și mediu	Sistemul integrat de asigurare al calității și mediului	16
Îmbunătățirea performanței de mediu	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Îmbunătățirea performanței în domeniul prevenirii poluării	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Atenuarea schimbărilor climatice	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Utilizarea durabilă a resurselor	Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	41
Principiile și valorile Turbomecanica Codul de conduită și etică	Codul de conduită și etică - principii și valori	26
Dezvoltare durabilă	Declarația nefinanciară Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	39-41
Responsabilitate socială	Responsabilitate socială	43
Aspecte sociale și de personal	Resursa umană	27
Promovarea diversității	Resursa umană	28
Drepturile omului și lupta împotriva corupției și a spălării de bani	Resursa umană Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	27 41
Guvernanța corporativă	Guvernanța corporativă	37
Managementul riscului și al oportunităților	Managementul riscurilor și oportunităților	44

CONFORMAREA CU CERINȚELE REGLEMENTĂRILOR

Activitatea Companiei este organizată și reglementată intern având în vedere respectarea prevederilor legislației și standardelor naționale și internaționale în domeniul aeronautic prin :

- ✓ documentele Sistemului de Management al Calității și Mediului (**SMQ&M**) care în anul 2023 a fost supravegheat de către autoritățile competente ale statului în conformitate cu **ISO 9001, ISO 14001 AS EN 9100, AQAP 2110** documentele ce stau la baza obținerii autorizării **TBM** de către **AACR** (Autoritatea Aeronautică Civilă Română) și de către **AAMN** (Autoritatea Aeronautică Militară Națională, ca **MRO** în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1321/2014 Part 145 și cu RMAR 145
- ✓ Implementarea cerințelor specifice ale clienților Turbomecanica
- ✓ Manualul de politici contabile întocmit în conformitate cu cadrul de reglementare contabil național și cu standardele internaționale de raportare financiară ("IFRS")
- ✓ Regulamentul de guvernare corporativă
- ✓ Ghidul Comisiei Europene privind raportarea informațiilor nefinanciare (2017/C215/01)
- ✓ Principiile și recomandările ISO 26000
- ✓ Regulamentul CNVM nr. 1 privind emitenții și operațiunile cu valori mobiliare

În ceea ce privește cerințele reglementării europene (UE) nr. 748/2012, Anexa 1, Partea 21, Secțiunea A, Subpartea G amendată de Regulamentele (UE) 2022/201 și cu cerințele reglementării europene (UE) nr. 1321/2014, Anexa II - PART 145 , Secțiunea A, amendată de Regulamentul (UE) 2021/1963, Turbomecanica se angajează să implementeze un Sistem de Management al Siguranței (SMS) până cel târziu la finalul anului 2024.

Procesul de tranziție pentru implementarea noilor cerințe a început în cursul anului 2023 când a fost realizat planul de implementare a **SMS**, a fost emisă politica de siguranță, a început instruirea personalului organizației privind managementul siguranței și a fost identificat Managerul de Siguranță.

Managementul siguranței urmărește să identifice în mod proactiv pericolele și să atenueze riscurile legate de siguranță înainte ca acestea să ducă la accidente și incidente de aviație.

Obiectivul unui sistem de management al siguranței este de a oferi o abordare structurată pentru controlul riscurilor de siguranță în cadrul organizației.

Turbomecanica se conformează tuturor cerințelor de reglementare și raportare, adoptând întotdeauna cele mai bune practici în domeniu, cu scopul de a asigura informarea corectă, completă și transparentă a tuturor părților interesate.

Compania raportează de cel puțin 5 ani o parte semnificativă a recomandărilor privind informațiile raportabile în Declarația nefinanciară, ca parte integrată în Raportul anual al Consiliului de Administrație.

În ceea ce privește cerințele de raportare ale Regulamentului Delegat al Comisiei (UE) 2021/2139, Societatea nu a identificat activități economice eligibile pentru Taxonomia UE.

În ceea ce privește responsabilitatea socială, Turbomecanica urmărește ca linie de orientare cele 7 principii ale standardului ISO 26000 corelate cu standardele și reglementările naționale și internaționale dedicate, în ceea ce privește: cerințele de mediu, de etică, a activității sindicale, a practicilor comerciale corecte, a combaterii corupției și dării de mită, a părților interesate și a grijei față de comunitate.

DEZVOLTARE DURABILĂ & UTILIZAREA DURABILĂ A RESURSELOR

Eforturile noastre continue și susținute cu privire la dezvoltarea durabilă a Societății nu au pierdut din vedere eficientizarea managementului deșeurilor și investițiilor în capacitățile proprii de producție pentru asigurarea conformării la standardele impuse în domeniul aeronautic.

Conform Regulamentului de Guvernare Corporativă, conducerea executivă este asigurată prin Directorul Executiv care monitorizează atent activitatea celor 4 direcții (Financiar și Comercial, Producție, Tehnic și Conformitate,

Calitate și Organizare) care sunt responsabile cu asigurarea strategiei de dezvoltare durabilă a activităților sociale, economice și de mediu. Directorul General informează, în consecință, Consiliul de Administrație ori de câte ori este cazul cu privire la aceste aspecte.

Propunerea strategiei de **dezvoltare durabile** și asigurarea managementului performanțelor împreună cu planificarea resurselor și termenelor de realizare sunt stabilite de către Consiliul Director prin asumarea obiectivelor strategice pentru anul în curs, aprobate de Directorul General.

Responsabilitățile sunt împărțite în funcție de structura organizațională astfel:

- Activități dedicate relației comerciale, asigurarea practicilor comerciale corecte, asigurarea resurselor financiare și analiza oportunităților de dezvoltare, **asigurarea comunicării transparente cu părțile interesate, evitarea spălării de bani, conformarea cu regulamentul de guvernanță corporativă** sunt în sarcina Departamentului Economic și Comercial.
- Activități dedicate analizei cerințelor clienților, a elaborării de tehnologii, a planificării producției, a dezvoltării de software-uri ERP pentru planificarea resurselor de producție, a gestiunii arhivei tehnice sunt în sarcina Departamentului Tehnic și Conformitate.
- Activități dedicate **mediului, sănătate și securitate în muncă, utilizare durabilă a resurselor** prin reducerea consumului de utilități, mentenanța echipamentelor, asigurarea aprovizionării sunt în sarcina Departamentului de Producție.
- Activități dedicate de conformare a **sistemului de management al calității și mediului cu standardele specifice și cu cerințele client, activități de responsabilitate socială, de personal, lupta împotriva discriminării, Managementul Riscului**, activități de audit proces și produs, **aspecte de conformare juridică privind drepturile omului, combaterea corupției și a dării de mită**, activități de arhivare în conformitate cu legea arhivelor naționale sunt în sarcina Departamentului Calitate și Organizare.

Fiecarei responsabilități îi este atribuit un responsabil de activitate. În anumite circumstanțe unele acțiuni pot fi direct în responsabilitatea Consiliului Director.

Având obiective a căror îndeplinire depinde de activități interdepartamentale, acestea sunt alocate în procente pe fiecare departament implicat în îndeplinirea lor funcție de proporția de implicare.

Toate acțiunile corective, stabilite în urma identificării unor abateri de la parametrii de proces stabiliți, sunt bazate pe analize de cauzalitate pentru identificarea cauzei rădăcină.

Raportarea performanței procesuale, a gradului de realizare a obiectivelor, a stadiului de îndeplinire a acțiunilor corective se realizează de către responsabili, lunar/trimestrial/semestrial funcție de definiția indicatorului de proces. Semestrial se raportează în analiza de management rezultatele pe jumătate de an.

La ședințele de raportare participă directorii tuturor departamentelor împreună cu șefii entităților structurale raportoare.

Echipa Turbomecanica urmărește un obiectiv comun și anume dezvoltarea companiei prin penetrarea pieței de servicii de întreținere pentru aeronave civile și militare cât și pentru creșterea portofoliului cu clienții existenți. În acest sens ne concentrăm permanent pe optimizarea performanței proceselor de alocare și consum de resurse și suntem permanent angajați în identificarea de soluții pentru reducerea impactului asupra mediului, prin înlocuirea unor substanțe periculoase, creșterea calității aerului și nu în ultimul rând reciclare.

Turbomecanica se angajează să dezvolte și să-și îmbunătățească continuu sistemele de management, calitate și mediu implementate astfel încât să-și desfășoare activitatea la cel mai înalt nivel conform standardelor aplicate.

În acest sens Turbomecanica își asumă prin politica de calitate și mediu să **mențină o dezvoltare durabilă**, prin:

- ✓ asigurarea comunicării, înțelegerii și aplicării politicii referitoare la calitate și mediu;
- ✓ asigurarea instruirii periodice și conștientizarea tuturor angajaților organizației privind importanța respectării cerințelor privind calitatea și mediul;
- ✓ asigurarea creșterii eficacității sistemului de management al calității și mediului, astfel încât să ofere garanția furnizării de produse și servicii conforme și sigure, asigurând în același timp și îmbunătățirea performanței de mediu prin promovarea de soluții tehnice și tehnologii cât mai sigure pentru mediu;
- ✓ asigurarea conformării cu legislația în vigoare și cu reglementările privind calitatea și protecția mediului;
- ✓ asigurarea identificării și analizei riscurilor aferente proceselor derulate și monitorizarea acestora în scopul menținerii acestora în limitele acceptate;
- ✓ gestionarea aspectelor de mediu în procesele derulate astfel încât să minimizeze impactul generat asupra mediului;

În consecință, suntem în continuare implicați în **protejarea mediului și utilizarea durabilă a resurselor** prin:

- Comunicarea politicii de calitate și mediu către toate părțile interesate;
- Respectarea tuturor cerințelor legale și de reglementare;
- Asigurarea eliminării deșeurilor periculoase prin mijloace certificate;
- Creșterea proporției de deșeuri reutilizabile;
- Diminuarea cantității de deșeuri periculoase;
- Reducerea emisiilor de gaz cu efect de seră;

Suntem convinși că prin conștientizarea importanței adoptării unui **comportament etic de către fiecare angajat** și prin permanenta preocupare pentru asigurarea siguranței, vom reuși să creștem satisfacția clienților și să reducem impactul asupra mediului înconjurător.

RESPONSABILITATE SOCIALĂ

Turbomecanica cultivă, încă de la începuturi, ideologia transmiterii meseriei din tată la fiu, ideologie în urma căreia Compania beneficiază de o societate internă bazată pe familiaritate și respect.

Din punct de vedere al comunicării cu comunitatea locală, și cu instituțiile de învățământ gimnazial, liceal și universitar, Turbomecanica este reprezentată de către Directorul de Conformare și Siguranță care dedică timp și efort în organizarea și monitorizarea pregătirii tinerelor generații de specialiști în industria aeronautică.

Luând în considerare în mod deosebit specificul obiectului de activitate desfășurat, în baza contractelor de parteneriat încheiate cu 4 (patru) unități de învățământ și cu unitățile administrativ-teritoriale pe raza cărora se află acestea, TBM și-a propus formarea continuă și de durată a competențelor necesare elevilor, sprijinind astfel tranziția acestora de la școală la un loc de muncă.

Această inițiativă reflectă angajamentul continuu al TBM în formarea și integrarea tinerilor în sectorul industrial, contribuind astfel la dezvoltarea sustenabilă a forței de muncă calificate în domeniul aeronautic. Prin aceste eforturi, compania nu doar asigură o tranziție eficientă de la educația teoretică la aplicarea practică, dar și consolidează legătura dintre industrie și sistemul educațional, oferind oportunități valoroase pentru tinerii profesioniști.

Cu acest prilej, în luna iulie 2023, TURBOMECANICA a finalizat cu succes cel de al doilea ciclu de pregătire profesională desfășurat pe durata a 3 ani școlari și a organizat, în colaborare cu unitățile de învățământ, susținerea examenului de certificare a calificării profesionale în domeniul MECANIC (nivelul 3 de calificare conform Cadrului național al calificărilor) pentru specializarea a 12 elevi având calificarea profesională de mecanic aeronave, 24 elevi având calificarea profesională de operator mașini cu comandă numerică, 16 elevi având calificarea profesională de frezor-rabotor-mortezor, 18 elevi având calificarea profesională de mecanic de mecanică fină, precum și a 12 elevi având calificarea profesională de strungar. Toti elevii examinați au obținut diplome de absolvire. Această pregătire a avut un impact semnificativ asupra parcursului profesional al acestor elevi, astfel că un număr de 26 de absolvenți s-au angajat ulterior terminării practicii pe următoarele posturi în TBM: 19 Operatori PM, 3 Gestionari, 2 Metrologi, 2 Controlori de conformitate a produsului.

În acest sens, TURBOMECANICA a alocat un spectru larg de resurse pentru susținerea formării profesionale, incluzând materiale educaționale precum manuale și suporturi de curs, facilități logistice prin oferirea de acces la liniile de producție și la un atelier-școală special amenajat, precum și resurse umane prin implicarea specialiștilor în procesul de predare al noțiunilor teoretice specifice. Aceste inițiative vizează dezvoltarea aptitudinilor și abilităților necesare pentru a pregăti studenții pentru integrarea în forța de muncă după finalizarea studiilor lor.

În luna septembrie 2023, TBM a continuat să își consolideze implicarea în dezvoltarea tinerelor generații de specialiști în industria aeronautică, încheind noi contracte de parteneriat cu unitățile de învățământ, pentru un nou ciclu de pregătire profesională.

În luna decembrie 2023, TURBOMECANICA a formulat o serie de oferte de școlarizare în învățământul dual pentru anul școlar 2024-2025 pentru un număr suplimentar de 94 de elevi care vor fi înscriși în clasa a IX-a cu următoarele calificări profesionale: operator mașini cu comandă numerică, mecanic aeronave, mecanic de mecanică fină și strungar.

Totodată păstrăm o legătură strânsă cu Facultățile de Inginerie Aerospațială și Ingineria Materialelor din cadrul Universității Politehnice din București, având de asemenea un protocol de colaborare aflat în curs de derulare în acest sens.

Si în anul 2023, ajutorul financiar distribuit comunității, a urmat obiective principale: Educație & Social, Mediu și Medical. Printre cele mai mari proiecte cuntuă să se număre, contribuția la renovarea școlilor din mediul rural pentru susținerea învățământului, lupta împotriva abandonului școlar urmat de proiectul de împădurire, unde chiar dacă nu am contribuit cu voluntari pentru activitățile de plantare din cauza crizei sanitare, am reușit să asigurăm plantarea a 100 de puieți.

MANAGEMENTUL RISCURILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR

Managementul riscurilor implementat în TBM ține cont de contextul relevant pentru activitatea Societății atât în ceea ce privește aspectele interne, cât și cele externe, părțile interesate și cerințele lor, în conformitate cu prevederile **Manualului Calității**.

În acest proces de planificare organizațională sunt determinate riscurile și oportunitățile ce pot afecta următoarele:

- Capacitatea **sistemului de management al calității și mediului** de a garanta obținerea rezultatelor intenționate;
- Amplificarea efectelor așteptate;
- Prevenirea sau reducerea efectelor nedorite;
- Realizarea îmbunătățirilor;

În acest context, Societatea planifică acțiunile aferente monitorizării acestor riscuri și oportunități și monitorizează atât implementarea acestor acțiuni în procesele/subprocesele/activitățile sale, cât și eficacitatea acțiunilor stabilite. Acțiunile stabilite sunt, de regulă, proporționale cu impactul asupra conformității și siguranței produselor/serviciilor livrate de către Societate.

Planificarea modului de tratare a riscurilor și a oportunităților se realizează în baza Planului de Continuitate a Afacerii. Acest Plan creează o imagine completă a manifestării estimate a factorilor de risc identificați și stabilește acțiunile necesare pentru diminuarea/utilizarea lor și funcțiile responsabile.

Prin **Planul de Continuitate a Afacerii** sunt identificate, analizate, evaluate și stabilite/actualizate anual, acțiuni/planuri de intervenție pentru diminuarea efectelor factorilor de risc care acționează asupra TBM precum:

- ⇒ factorii de risc asociați clienților/furnizorilor;
- ⇒ factorii de risc de mediu;
- ⇒ factorii de risc social;
- ⇒ factorii de risc asociați resursei umane;
- ⇒ factorii de risc de dezastru/calamitate ce pot afecta continuitatea activității în ceea ce privește:
- ⇒ stocuri;
- ⇒ sistemul informatic;
- ⇒ activele societății (capacități de producție, clădiri, know-how, sisteme de alimentare cu apă, gaze, electricitate, căldură, etc.);
- ⇒ sistemele de comunicare (telefon, e-mail, fax. etc..).

Consiliul Director analizează și stabilește prin Decizie, **Procesele Cheie** ale **sistemului de management al calității și mediului** care au o mare importanță în crearea valorii adăugate și în realizarea obiectivelor strategice privind calitatea și mediul, cu impact asupra satisfacției clienților și implicit asupra situației financiare a TBM.

Obiectivele strategice privind calitatea și mediul derivă din strategia TBM pe termen scurt și mediu ce vizează menținerea sau dezvoltarea business-ului și creșterea cifrei de afaceri.

Pentru aceste procese sunt stabiliți indicatori strategici a căror variație față de target este identificată, monitorizată și dacă este cazul corectată/diminuată.

Certificarea sistemului Sistemului integrat de Management al Calității și Mediului în conformitate cu ultimele ediții ale standardelor SR EN ISO 9001, AS 9100, AQAP 2110, SR EN ISO 14001 oferă asigurarea părților interesate asupra implicării conducerii TBM în analiza, implementarea și monitorizarea riscurilor.

Ultima ediție a Planului de Continuitate a Afacerii analizează riscurile aferente următoarelor 9 activități: Resursa Umană, Aprovizionare, Producție, Control Conformitate, Control Procese Speciale, Vânzări, Sistem informatic/Control date și nu în ultimul rând, Situații de Urgență, Mediu.

Gestionarea riscului identificat în managementul mediului

Analiza de risc aferenta managementului mediului este reglementată de procedurile interne specifice "Managementul Mediului" și "Gestionarea Deșeurilor" și este monitorizată lunar în baza indicatorilor cheie de proces stabiliți conform acestor proceduri interne și în conformitate cu legislația aplicabilă.

Rezultatele eficacității acțiunilor stabilite de Managementul TBM în vederea diminuării riscului aferent activității de management al mediului au fost prezentate în Capitolul: **"Atenuarea Schimbărilor Climatice Prin Îmbunătățirea Performanței De Mediu Și Prevenirea Poluării"**.

TBM demonstrează și în perioada 2022-2023 conformitatea activității cu cerințele legale prin prelungirea Autorizației Integrate de Mediu Nr. 05/2016 ”, prin viza anuală nr. 2184/19.12.2023 pe perioada 11.02.2024 – 11.02.2025.

Autorizația Integrată de Mediu și Autorizația de Gospodărire Ape permite funcționarea în condiții de deplină legalitate a instalațiilor, echipamentelor și proceselor existente în TURBOMECANICA SA.

Cu toate acestea managementul TBM este în permanență preocupat de îmbunătățirea indicatorilor măsurați și de creșterea a colectării deșeurilor periculoase.

Principalele riscuri identificate în Planul de continuitate al afacerii și gestionarea acestora

RISCURI EXTERNE

Aceste riscuri sunt legate de factori externi și afectează TURBOMECANICA prin modificarea cererii de servicii oferite de aceasta, a mediului concurențial sau a costului unor produse, care nu pot fi controlate de Companie cum sunt, de exemplu, prețurile la materiile prime (oțel, nichel, magneziu, aluminiu, etc.)

Problemele macroeconomice la nivel mondial (criza energetică, continuarea evoluției imprevizibile a prețurilor la materiile prime și a disfuncționalităților în lanțurile de aprovizionare, etc.) și europene (inflația euro, dezechilibrele economice din Uniunea Europeană, în special din zona Euro, etc.), coroborate cu problemele geopolitice din zonă (războiul din Ucraina, tema migrației și protecționismului în U.E., problemele din Orientul Mijlociu, etc.) creează presiuni suplimentare asupra industriei aviatice și a celor conexe.

IATA anticipează o continuare a procesului de revenire a industriei aviatice în anul 2024. Se preconizează că veniturile totale ale companiilor aeriene se vor apropia de nivelul pre-COVID, cu o recuperare la aproximativ 97% din nivelul de dinaintea pandemiei până în 2024. Este de remarcat că revenirea traficului de pasageri și mărfuri se preconizează a fi una puternică în 2024, cu o anticipare a revenirii traficului de pasageri la 95% din nivelul dinaintea pandemiei și a traficului de mărfuri la 145% din nivelul din 2019. Veniturile totale în 2024 sunt de așteptat să crească cu 7,6% de la an la an, până la un record de 964 de miliarde de dolari.

Riscul aferent mediului economic

La începutul acestui an, Fondul Monetar Internațional a actualizat raportul „World Economic Outlook”, majorând prognoza de creștere economică globală la 3,1% pentru acest an față de 2,9% în raportul precedent. FMI și-a menținut pentru anul 2025 prognoza de creștere la 3,2%, ceea ce este sub media istorică de 3,8% a perioadei 2000-2019. Raportul FMI subliniază că perspectivele globale reflectă o balanță mai echilibrată a riscurilor față de anii precedenți, în condițiile în care riscul unui conflict mai amplu în Orientul Mijlociu este contrabalansat de perspectiva unor prețuri mai mici la carburanți, care ar ajuta la o reducere mai rapidă a inflației decât se estima inițial.

În ceea ce privește România, în prognoza de toamnă publicată în februarie 2024, Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează pentru acest an o creștere economică de 3,4%, în condițiile în care efectele defavorabile ale actualului context economic și geopolitic se accentuează la nivel european. Se estimează că valoarea adăugată brută a industriei va crește cu 0,8% în 2024, după ce a cunoscut scăderile de 2,6% în 2023, respectiv 4,6% în 2022. Redresarea treptată, începând cu anul 2024, va fi susținută de investiții și de cererea externă.

Riscurile legate de actualele previziuni economice se mențin ridicate în contextul geopolitic actual privind războiul din Ucraina și a sancțiunilor asociate acestuia. Totodată, distorsiunile pe lanțurile de aprovizionare se așteaptă să se mențină și pe parcursul anului 2024, în contextul situației generate în ultima perioadă de Houthii din Yemen în Marea Roșie, mai multe linii maritime importante și-au suspendat serviciile canalul Suez, alternativa la acesta fiind

mult mai lungă și mai costisitoare prin sudul continentului african. De asemenea, menținerea pentru o perioadă lungă de timp a unor prețuri ridicate la materii prime conduce la riscul reducerii ritmului de creștere economică, al diminuării marjelor de profit și al erodării puterii de cumpărare.

Pe termen mediu, se prognozează că economia României va reveni la o creștere potențială de 3,75%, pe măsură ce consumul își va reveni, iar investițiile vor rămâne solide, susținute și de PNRR. În continuare există premize și pentru o creștere economică peste așteptări ca urmare a investițiilor puternice în industrie.

Riscul legat de dezvoltarea pieței

În anul 2023, industria mondială a transportului aerian civil și a continuat revenirea, estimările IATA fiind de revenire la valorile de trafic pre-pandemice în anul 2024. Europa a avut o performanță mai puternică decât cea anticipată inițial de IATA, în ciuda multiplelor probleme de capacitate și a constrângerilor pieței. Având în vedere că cererea de transport aerian va continua în 2024, profitul net este de așteptat să se crească la rândul său. Riscurile cheie pentru performanța acestei industrii în Europa sunt legate de piața forței de muncă și de războaiele din Ucraina și din Orientul Mijlociu.

Piața globală MRO a aviației civile este a fost de 78,5 miliarde USD în 2023 și se estimează că va crește la un CAGR de 5,1% în perioada de prognoză 2024-2034. În ceea ce privește MRO-urile de motoare civile, în anul 2023 au fost aproximativ 7700 de reparatii capitale de motoare, iar previziunile sunt pentru 8800 în anul 2024, respectiv 9000 în 2025 și să reprezinte aproximativ 45% din piața totală MRO.

În ceea ce privește piața MRO a aviației militare, aceasta a avut evoluții diferite de la o țară la alta în contextul pandemic. Această piață era estimată la o valoare de 22,9 miliarde USD în 2018 și se estimează că va crește cu un CAGR de 2,60% până în 2028 la valoarea de 29,6 miliarde USD. Piața MRO militar este formată din cinci segmente: Multi-role Aircraft MRO, Transport Aircraft MRO, Multi-mission Helicopter MRO, UAV MRO și Transport Helicopter MRO, iar estimările indică o cotă de piață MRO de 10,4% pentru elicopterele de tip multi-rol. TURBOMECANICA activează fără concurență pe piața internă de MRO a motoarelor de elicoptere militare.

Totodată, a fost demarată trecerea treptată și pentru MRO civil adresată atât pieței interne, cât și celei internaționale, pe care activează mai mulți jucători mari (Safran, MTU, Lufthansa Technik, etc.), dar și companii medii (Aero Norway, GA Telesis, etc.) unde va putea atrage cotă de piață datorită tradiției experienței de cinci decenii pe segmentul militar.

În ceea ce privește piața de fabricație de componente pentru aviația civilă și militară, concurența este puternică, fiind influențată de diversitatea de jucători de pe piață. TURBOMECANICA performează cu succes pe această piață, permanentizându-se de decenii ca furnizor pentru mari producători de motoare și ansamble mecanice precum Rolls Royce, Leonardo, GE, etc.

Dezvoltarea pieței are impact asupra asigurării continuității afacerii determinat în exclusivitate de dependența aprobării bugetului de stat și realizarea alocărilor bugetare în vederea încheierii contractelor cu structurile de apărare în domeniul aviației militare.

Riscul aferent continuității activității a determinat acțiunea de diversificare a activității și penetrarea pieței de întreținere a motoarelor civile EU 1321/2014, Anexa II (Part 145) – AACR, acțiune care a fost estimată cu termen lung de finalizare, precum și certificarea și în domeniul militar prin dobândirea RMAR 145 – AAMN, acestea urmând să fie urmate de asigurarea certificării EASA.

Riscul legislativ – se referă la potențialele schimbări de legislație, care ar putea avea un impact negativ asupra Societății.

Acest risc se află în acest moment sub control datorită eficacității acțiunilor stabilite și a analizei curente prin sistemele de monitorizare a modificărilor legislative.

Riscul informatic/ control date este gestionat prin analiză continuă a performanțelor sistemelor de prelucrare și stocare date. În acest sens, conform planului de investiții aprobat pentru anul 2023 s-a realizat upgrade-ul clusterului de servere din Data Center, serverele fiind uzate, atât fizic cât și moral, ieșite din garanție și nu mai aveau suport de la producător, prin achiziția a 3 servere și 1 storage pentru a elimina riscul întreruperii procesului de producție.

S-a realizat migrarea SAP de la servere fizice la mașini virtuale.

Ca urmare a a intrării repetate în blacklist a IP-ului serverului de mail, comunicarea pe email fiind perturbată, Consiliul Director, în baza Memo nr.11/15.04.2022, a luat decizia de achiziție a unei clase de IP-uri publice-proprietate TURBOMECHANICA, echipamente specifice pentru gestionarea lor și redundanță la acces internet prin asigurarea unei conexiuni secundare de internet de la un alt provider.

Se continuă update-urile la versiunile majore de software, sistemul fiind setat să caute și să se actualizeze odată la 6 ore pentru update-urile critice.

În anul 2023, *riscul aferent situațiilor de urgență* a fost adresat prin demararea activităților necesare în vederea alinierii TBM la cerințele ISU actualizate și obținerea noii autorizații ISU. Cu privire la riscul de oprire furnizare energie electrică, TBM a început lucrările pentru punerea în funcțiune a celei de-a doua conexiuni la furnizorul de energie electrică. Această lucrare care presupune realizarea întregii rețele (trasee, transformatoare...etc...) a fost oferită la o valoare de aproximativ 3 milioane de lei. În consecință TBM va executa acest obiectiv în etape pentru a controla impactul în situațiile financiare ale acestei investiții.

Din punct de vedere financiar se identifică și se monitorizează următoarele riscuri:

Riscul de credit se manifestă prin expunerea semnificativă pe care societatea o are față de principalii colaboratori care concentrează o proporție semnificativă din cifra de afaceri. Politica societății este de monitorizare periodică a soldurilor de creanțe, având ca rezultat o expunere nesemnificativă a societății la riscul unor creanțe neîncasabile.

Pentru minimizarea riscului compania analizează și monitorizează permanent clienții prin mijloace specifice de competitive intelligence și are o politică strictă privind livrarea de bunuri și servicii către clienți și privind creditul comercial acordat acestora.

Atunci când evaluează riscul de credit, TBM ia în considerare atât informații cantitative, cât și calitative care sunt rezonabile și acceptabile, inclusiv experiența istorică și informațiile prospective, disponibile fără costuri sau eforturi nejustificate.

Riscul de preț

În desfășurarea activității curente, TURBOMECHANICA este expusă unui risc ridicat legat de prețul pe piață al materiilor prime. Fluctuațiile semnificative pot avea un impact asupra rezultatului Companiei prin prisma produselor fabricate de Companie, dar mai puțin asupra produselor aferente activității principale de întreținere și reparații.

Prețul materiilor prime reprezintă cel mai dificil element de prognozat dintre toate costurile Companiei. TURBOMECHANICA nu s-a implicat în operațiuni de hedging pe prețul materiilor prime, fabricația având la bază comenzile clienților, care pot fi pentru componente produse din diferite materii prime (nichel, otel, aluminiu, etc.), dar se analizează posibilitatea folosirii acestui tip de instrument financiar în viitor, dacă această variantă va deveni viabilă.

Până în prezent, în TURBOMECHANICA metoda prin care s-a realizat, în principal, contracararea efectului creșterii prețului materiilor prime a fost prin analiza continuă a cerințelor clientului cu scopul de a cuantifica modificările de preț a materialelor aprovizionate și îmbunătățirile aduse procesului tehnologic, cu scopul revizuirii prețurilor agreeate.

Riscul valutar analizat prin ponderea valutei în cifra de afaceri nu este semnificativ, aproximativ 90% din cifra de afaceri este raportată la moneda națională, precum și liniile de credit aferente capitalului de lucru fiind angajate tot în Lei.

Riscul variațiilor de curs nu a avut un impact semnificativ în anul 2023, în ciuda unei deteriorări a ratei de schimb leu / euro, ca urmare a unui management financiar activ și a monitorizării situației. În raport cu dolarul SUA, leul s-a apreciat în pe finalul anului 2023, ca urmare a slăbirii graduale a monedei americane pe piețele financiare internaționale în acest interval.

Societatea nu a utilizat instrumente financiare derivate de protecție împotriva fluctuațiilor de curs.

Riscul de Inflație

În contextul datelor disponibile și al reglementărilor în vigoare, BNR estimează o scădere a inflației de la 6,6% în anul 2023 la 4,7% pentru finalul anului 2024, respectiv 3,5% pentru anul 2025.

Potrivit Băncii Naționale, amplificarea recentă a tensiunilor geopolitice reprezintă factorul determinant al creșterii dinamicii anuale a inflației, însă este de așteptat ca trenarea activității economice globale să exercite o influență dezinflaționistă.

În încercarea de a stăpâni inflația, BNR a continuat în ședințele din ianuarie-februarie 2024 să mențină ratele dobânzii de politică monetară la nivelul de 7% pe an, menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare (Lombard) la 8,00 la sută pe an și a ratei dobânzii la facilitatea de depozit la 6,00 la sută pe an, respectiv menținerea nivelurilor actuale ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit.

Riscul ratei dobanzilor

Riscul generat de rata dobânzii este riscul variației în timp a costurilor cu dobânzile. Acest risc corespunde unei creșteri a costurilor cu finanțarea societății prin liniile de credit, fiind determinat de evoluția ROBOR pe piață.

ROBOR reprezintă rata medie a dobânzii la care băncile românești se împrumută între ele, în lei. Evoluția ROBOR este influențată de mai mulți factori dintre care cei mai importanți se referă la politica monetară a BNR, lichiditatea de pe piață, inflația și politica fiscală.

Cotațiile ROBOR 3M-12M au cunoscut o creștere semnificativă în actuala decadă, dar după maximul de 8,2% în octombrie 2022, a scăzut ușor, iar pe parcursul trimestrului IV al anului 2023 au manifestat tendința de a rămâne constante.

Indicele ROBOR la 3 luni, folosit pentru calcularea dobânzilor variabile pentru cele mai multe credite acordate în lei, a coborât la finalul lunii februarie 2024 la 6,09%. ROBOR la 3 luni a început anul 2024 la 6,21%, în timp ce la debutul anului 2023 se afla la 7,56%. ROBOR la 6 luni a stagnat la 6,11%, în timp ce ROBOR la 12 luni a stagnat la 6,12%.

RISCURI INTERNE

Riscul contractual aferent angajării Societății în obligații contractuale este monitorizat prin aplicarea procedurii interne de analiză a clauzelor contractuale.

Riscul aferent resursei umane este exprimat prin mobilitatea forței de muncă pentru care managementul a stabilit monitorizarea printr-un indicator cheie de proces. Evoluția indicatorului este pozitivă, dar nu se situează în target. Industria aviației implică gestionarea unei resurse umane înalt calificate, iar nivelul de experiență joacă un rol important în activitățile de întreținere și reparații. Prin desființarea după 1990 a mai multor instituții care formau personal calificat în aviație, precum și prin exodul forței de muncă calificate, este dificil de identificat personal calificat pe piața muncii. Angajarea unor oameni cu salarii mai mici, dar care nu sunt calificați aduce fie costuri mai mari cu non-calitatea, fie costuri suplimentare de training. Măsurile întreprinse de societate vizează rafinarea procesului de recrutare, asigurarea postului prin investirea în educație, dezvoltarea viitorilor specialiști prin grija și

educația tinerilor înscriși în programul de învățământ dual, colaborarea cu companii de recrutare pentru poziții cheie. Managementul are în vedere planul individual de dezvoltare profesională și sprijină inițiativele personale. În aceeași măsură se monitorizează și riscurile sociale cu privire la accidente la locul de muncă sau violența, comportament etic, hărțuire fizică sau morală. Toate aceste aspecte sunt definite în Regulamentul Intern și monitorizate prin sistemul integrat de management al calității, mediului și securității muncii. Monitorizarea se realizează de către reprezentanții desemnați din cadrul fiecărei structure operative care raportează compartimentului de securitate și sănătate în muncă.

Riscul operațional este riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării vânzărilor și profiturilor ca urmare a unor riscuri dintr-o gama largă de cauze asociate proceselor, personalului, tehnologiei și infrastructurii Companiei, precum și din factori externi, alții decât riscul de credit, de piață și de lichiditate, cum ar fi cele provenind din cerinte legale și de reglementare, precum și din standardele general acceptate privind comportamentul organizațional.

Responsabilitatea principală a dezvoltării controalelor legate de riscul operational revine managementului Societății. Responsabilitatea este sprijinita de dezvoltarea standardelor generale ale societății de gestionare a riscului operațional, ținând cont de următoarele:

- cerințe de separare a responsabilităților
- cerințe de reconciliere și monitorizare a tranzacțiilor
- alinierea la cerințele de reglementare și legale
- documentarea controalelor și procedurilor
- cerințe de analiză periodică a riscului operațional la care este expusă societatea și adecvarea controalelor și procedurilor pentru a preveni riscurile identificate
- cerințe de raportare a pierderilor operaționale și propuneri de remediere a cauzelor care le-au generat
- elaborarea unor planuri de continuitate operațională
- dezvoltare și instruire profesională
- stabilirea unor standarde de etică
- prevenirea riscului de litigii, inclusiv asigurare, acolo unde se aplică
- diminuarea riscurilor, inclusiv utilizarea eficientă a asigurarilor, unde este cazul

SITUAȚIA FINANCIARĂ PENTRU ANUL 2023

	2023	2022
Capital subscris varsat	36.944.248	36.944.248
Cifra de afaceri	131.363.429	139.161.607
Vânzări Export	19.328.116	18.870.042
% Vânzări Export în CA	14.71%	13.56%
Nr. mediu de personal	466	457
Profit Brut	14.027.400	13.439.082
PROFIT NET	11.146.661	12.189.143
Numerar si active financiare	18.782.914	17.923.696
Lichiditate generală	1.47	1.84
Investiții	14.578.829	2.233.352
% Investiții din CA	11.10%	1.60%

DESCRIEREA PROCESULUI FINANCIAR

Politicile, standardele și procedurile contabile interne sunt parte a sistemului de management al calității și mediului și respectă reglementările specific naționale și internaționale.

Întreaga activitate financiar-contabilă are permanent în vedere **respectarea următoarelor principii:**

- principiul prudenței;
- principiul permanenței metodelor;
- principiul continuității activității;
- principiul independenței exercițiului;
- principiul intangibilității bilanțului de deschidere a exercițiului;
- principiul necompensării;
- principiul prevalenței economicului asupra juridicului.

Contabilitatea Societății este principalul instrument de cunoaștere, gestiune și control al patrimoniului, asigură înregistrarea cronologică și sistematică a informațiilor, prelucrarea și păstrarea acestora, oglindind situația reală a patrimoniului și a rezultatelor obținute.

TBM conduce contabilitatea în partidă dublă, întocmește rapoarte lunare, trimestriale, la finele anului prezentând bilanț contabil.

Înregistrările contabile se fac cronologic și sistematic potrivit planului de conturi și normelor în vigoare, orice operație patrimonială fiind consemnata într-un document justificativ.

În plus Serviciul Financiar Contabilitate este astfel organizat încât să permită obținerea unui proces de raportare financiară de înaltă calitate. Rolurile și responsabilitățile sunt definite în mod specific și este aplicat un proces de control în scopul asigurării corectitudinii și exactității procesului de raportare financiară.

Gestiunile de valori materiale sunt organizate în funcție de natura acestora pe categorii și locuri de depozitare sau folosință astfel:

- mijloacele fixe sunt organizate cantitativ – valoric;
- materii prime, obiecte de inventar, materiale consumabile sunt organizate pe magazine la nivelul societății prin metoda cantitativ valorică.

Contabilitatea valorilor materiale se ține prin folosirea inventarului permanent, iar controlul este exercitat în conformitate cu O.M.F.P. nr. 2861/2009.

SITUAȚIA ACTVELOR CORPORALE

Facilitățile și capacitățile de producție ale Turbomecanica sunt înregistrate la sediul din București, unde este și sediul social al societății, la adresa Bd. Iuliu Maniu nr. 244, Sector 6, 061126, România.

Societatea nu deține sedii secundare sau alte puncte de lucru.

Turbomecanica are construite toate tipurile de spații necesare bunei desfășurări a activității de producție, prestarea de servicii de întreținere și execuția proceselor chimice și termice, conform obiectului de activitate.

Facilitățile de producție cuprind hale industriale, bancuri de probă, hale de tratamente chimice și termice, zone destinate magaziiilor funcție de specificul activității și spații pentru activitățile administrative și sociale. Toate facilitățile societății sunt menținute în bune condiții. Suprafața construită a clădirilor este de aproximativ 14.068 mp.

Facilitățile și capacitățile de producție ale societății se conformează cu prevederile instituite în sistemul de management al sănătății, securității și mediului, respectând legislația și regulamentele aplicabile privind siguranța ocupațională, ca și norme de protecție și siguranță ale proprietății.

La 31 decembrie 2023, Turbomecanica are în proprietate active corporale în valoare brută de 86.418.848 lei, unde sunt cuprinse: terenuri, clădiri, construcții speciale, instalații, echipamente tehnologice, mijloace de transport:

ACTIVE CORPORALE	Valoare brută (Lei)	Grad uzură (%)	Durata de viață utilă estimate (ani)
Terenuri	27.130.722	0%	
Construcții	13.698.774	12,72%	3 - 50 ani
Instalații tehnice, din care:	45.287.345	44,51%	1 –15 ani
- Echipamente tehnologice	37.490.338	43,74%	1 - 15 ani
- Echipamente de masura si control	5.694.208	54,35%	1 - 8 ani
- Mijloace de transport	2.102.799	47,87%	1 –10 ani
Alte active corporale	302.004	50,66%	1 - 8 ani
TOTAL	86.418.847		

INVENTARIEREA ANUALĂ A PATRIMONIULUI

Ținând cont de prevederile Legii contabilității, de Standardele Internaționale de Raportare Financiară, ale Normelor privind organizarea și efectuarea inventarierii de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, inventarierea s-a desfășurat în anul 2023 în baza Deciziei nr. 357/20.10.2023, pentru inventarierea anuală a mijloacelor fixe și a obiectelor de inventar, a materiilor prime, materialelor, producției neterminată, produse finite, rebuturi, ambalaje, mărfuri și Deciziei nr. 356/20.10.2023, pentru inventarierea anuală a activelor, furnizorilor și creditorilor.

Rezultatele inventarierii anuale au fost consemnate în Procesul verbal de Inventariere anuală a TURBOMECANICA SA, înregistrat sub nr. 86/31.01.2024.

Disponibilitățile aflate în conturi la bănci la 31.12.2023 au fost reconciliate cu documentele de evidență contabilă, iar disponibilitățile în valute au fost evaluate la cursul BNR la acea dată

REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE

REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE	2023	2022
Active Imobilizate	99.927.813	61.816.980
Active Circulante	146.017.884	119.606.959
TOTAL ACTIVE	245.945.698	181.423.939
Capitaluri proprii	146.018.653	122.751.280
Datorii	99.927.045	58.672.659
TOTAL CAPITALURI PROPRII & DATORII	245.945.698	181.423.939

REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL

REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL	2023	2022
Venituri din contracte cu clientii	131.363.429	139.161.607
Variația stocurilor de produse finite și în curs de execuție	5.989.633	(1.397.289)
Materii prime, materiale si utilitati	(49.106.751)	(48.016.004)
Beneficiile si salariile angajatilor	(55.661.491)	(52.614.460)
Cheltuieli cu amortizarea activelor	(7.742.702)	(11.154.177)
Alte cheltuieli operationale	(11.453.507)	(10.744.195)
Alte venituri operationale	1.149.640	2.144.011
Cheltuieli financiare	(2.619.428)	(3.000.113)
Venituri financiare	1.518.037	824.690
Alte castiguri si pierderi, net	590.540	(1.764.988)
Profit inainte de impozitare	14.027.400	13.439.082
Impozitul pe profit	(2.880.739)	(1.249.939)
Profitul net	11.146.661	12.189.143
Alte venituri globale totale, din care	20.620.711	67.444
<i>Reevaluarea imobilizarilor corporale, net de impozit</i>	<i>20.602.623</i>	<i>-</i>
<i>Castig actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit</i>	<i>18.089</i>	<i>67.444</i>
Total venituri globale	31.767.372	12.256.587

Rezultatele anului 2023 sunt prezentate detaliat în situațiile financiare auditate ale anului, întocmite în conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor publice 2844/2016, pentru aprobarea reglementarilor contabile conforme cu standardele internaționale de raportare financiară IFRS, cu modificările și clarificarile următoare.

ANEXĂ - DECLARAȚIA PRIVIND CONFORMITATEA CU CODUL DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
Secțiunea A - Responsabilități ale Consiliului de Administrație			
A.1 Societatea deține un regulament intern al CA care să includă termenii de referință cu privire la CA și la funcțiile de conducere ale societății?	✓		Societatea a adoptat un regulament de funcționare pentru CA. Responsabilitățile CA, funcțiile cheie și modul de funcționare sunt cele prevăzute de actul constitutiv și prevederile legale.
A.2 Prevederi pentru gestionarea conflictelor de interese sunt incluse în regulamentul CA?	✓		Societatea a adoptat un regulament de funcționare pentru CA, care să conțină prevederi privind gestionarea conflictelor de interese. Consiliul de administrație va supraveghea implementarea și respectarea prevederilor legale aplicabile cât și a politicilor aprobate la nivelul CA privind neconcurența și conflictele de interese.
A.3 Consiliul de Administrație sau Consiliul de Supraveghere trebuie să fie format din cel puțin cinci membri.	✓		Consiliul de Administrație este format din 5 membri.
A.4 Majoritatea membrilor Consiliului de Administrație trebuie să nu aibă funcție executivă. Cel puțin un membru al Consiliului de Administrație sau al Consiliului de Supraveghere trebuie să fie independent în cazul societăților din Categoria Standard. Fiecare membru independent al Consiliului de Administrație sau al Consiliului de Supraveghere, după caz, trebuie să depună o declarație la momentul nominalizării sale în vederea alegerii sau realegerii, precum și atunci când survine orice schimbare a statutului său, indicând elementele în baza cărora se consideră că este independent din punct de vedere al caracterului și judecății sale.	✓		Componența Consiliul de Administrație este următoarea: Radu Viehmann - Președinte, Director General Dana Maria Ciorapciu - Administrator neexecutiv Radu Ovidiu Sârbu - Administrator neexecutiv independent Niculae Havrilet - Administrator neexecutiv independent Henriette Spinka - Administrator neexecutiv al carei mandat a încetat conform hotararii CA din data de 15.06.2023 prin deces. post ramas vacant până la următorea Adunare Generala Ordinara a Actionarilor. Dintre cei 5 membri ai Consiliului de Administrație unul este și administrator executiv – președintele Director General – iar restul sunt neexecutivi. DI Radu Ovidiu Sârbu si DI Niculae Havrilet sunt administratori independenți îndeplinind criteriile precizate de CGC al BVB la punctele A41-A49.
A.5 Alte angajamente și obligații profesionale relativ permanente ale unui membru al Consiliului, inclusiv poziții executive și neexecutive în Consiliul unor societăți și instituții non-profit, trebuie dezvăluite	✓		Membrii CA au depus declarațiile aferente angajamentelor și obligațiilor profesionale relativ permanente ale acestora.

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
acționarilor și investitorilor potențiali înainte de nominalizare și în cursul mandatului său.			
A.6 Orice membru al CA trebuie să prezinte CA informații privind orice raport cu un acționar care deține direct sau indirect acțiuni reprezentând peste 5% din toate drepturile de vot. Această obligație se referă la orice fel de raport care poate afecta poziția membrului cu privire la chestiuni decise de CA.	✓		Membrii CA au depus declarațiile aferente raporturilor cu acționarii care dețin direct sau indirect peste 5% din toate drepturile de vot în plus față de prevederile din actele constitutive și prevederile legale aplicabile obligația membrilor CA de a își exercita mandatul cu loialitate, care îi obligă pe aceștia să se abțină de la orice atitudine care poate afecta poziția membrului cu privire la chestiuni decise de Consiliu.
A.7 Societatea trebuie să desemneze un secretar al Consiliului responsabil de sprijinirea activității Consiliului.	✓		Consiliul de administrație a confirmat în funcția de secretar al CA pe d-na Claudia Anghel.
A.8 Raportul anual informează dacă a avut loc o evaluare a Consiliului sub conducerea.		✓	Anual, Consiliul de Administrație prezintă raportul de activitate în prima Adunare Generală Ordinară a Acționarilor. Societatea este în curs de implementare a politicilor de evaluare a Consiliului de Administrație, activitatea Consiliului de Administrație analizându-se în principal de către AGA.
A.9 Declarația privind governanța corporativă trebuie să conțină informații privind numărul de întâlniri ale Consiliului și comitetelor în cursul ultimului an, participarea administratorilor (în persoană și în absență) și un raport al Consiliului și comitetelor cu privire la activitățile acestora.	✓		În cursul anului 2023 Consiliul s-a întrunit de 7 ori, toți membrii săi fiind prezenți în persoană. Comitetul de Audit își desfășoară activitatea conform regulamentului de funcționare adoptat.
A.10 Raportul anual trebuie să cuprindă informații referitoare la numărul exact de membri independenți din CA .	✓		Dintre membrii numiți ai CA, Dnii Radu Ovidiu Sârbu și Niculae Havrilet îndeplinesc condițiile prevăzute de reglementările aplicabile pentru a fi membru independent al Consiliului.
A.11 Societatea deține un comitet de nominalizare format din persoane fără funcții executive, care va conduce procedura nominalizărilor de noi membri în Consiliu și va face recomandări Consiliului.	✓		Conform prevederilor regulamentului de funcționare al CA, în cazul numirii unui nou membru al CA/reînnoirea mandatelelor, CA va constitui un comitet de nominalizare.
Secțiunea B - Sistemul de gestiune a riscului și control intern			
B.1 CA trebuie să înființeze un comitet de audit în care cel puțin un membru trebuie să fie administrator neexecutiv independent. Majoritatea membrilor, incluzând președintele, trebuie să fi dovedit că au calificare adecvată relevantă pentru funcțiile și responsabilitățile comitetului. Cel puțin un membru al comitetului de audit trebuie să aibă experiența de audit sau contabilitate dovedită și corespunzătoare.	✓		Comitetul de Audit este compus din administratori cu experiență de audit sau contabilitate corespunzătoare.

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
B.2 Președintele comitetului de audit trebuie să fie un membru neexecutiv independent.	✓		DI. Radu Ovidiu Sârbu este administrator independent și a fost numit ca președinte al Comitetului de Audit din cadrul CA.
B.3 În cadrul responsabilităților sale, comitetul de audit trebuie să efectueze o evaluare anuală a sistemului de control intern.	✓		Comitetul de Audit își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea sistemului de control intern.
B.4 Evaluarea trebuie să aibă în vedere eficacitatea și cuprinderea funcției de audit intern, gradul de adecvare al rapoartelor de gestiune a riscului și de control intern prezentate către comitetul de audit al Consiliului, promptitudinea și eficacitatea cu care conducerea executivă soluționează deficiențele sau slăbiciunile identificate în urma controlului intern și prezentarea de rapoarte relevante în atenția CA.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea sistemului de control intern și mecanismele de control intern.
B.5 Comitetul de audit trebuie să evalueze conflictele de interese în legătură cu tranzacțiile societății și ale filialelor acesteia cu părțile afiliate.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea conflictelor de interese în legătură cu tranzacțiile societății și ale filialelor cu părțile afiliate.
B.6 Comitetul de audit trebuie să evalueze eficiența sistemului de control intern și a sistemului de gestiune a riscului.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește analiza eficienței sistemului de control intern și a sistemului de gestiune a riscului.
B.7 Comitetul de audit trebuie să monitorizeze aplicarea standardelor legale și a standardelor de audit intern general acceptate. Comitetul de audit trebuie să primească și să evalueze rapoartele echipei de audit intern.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea aplicării și respectării standardelor general acceptate funcție caracteristică comitetului de audit.
B.8 Ori de câte ori Codul menționează rapoarte sau analize inițiate de Comitetul de Audit, acestea trebuie urmate de raportări periodice (cel puțin anual) sau ad-hoc care trebuie înaintate ulterior Consiliului.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește raportarea către CA în conformitate cu prevederile Codului de Guvernanță Corporativă al BVB.
B.9 Niciunui acționar nu i se poate acorda tratament preferențial fata de alți acționari în legătură cu tranzacții și acorduri încheiate de societate cu acționari și afiliații acestora.	✓		Societatea aplică reglementările în vigoare stabilite atât prin Actul constitutiv, cât și prin alte reglementări corporative derivate.

Prevederile codului privind GVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
B.10 Consiliul trebuie să adopte o politică prin care să se asigure că orice tranzacție a societății cu oricare dintre societățile cu care are relații strânse a carei valoare este egală cu sau mai mare de 5% din activele nete ale societății (conform ultimului raport financiar) este aprobată de CA în urma unei opinii obligatorii a comitetului de audit al Consiliului și dezvăluită în mod corect acționarilor și potențialilor investitori, în măsura în care aceste tranzacții se încadrează în categoria evenimentelor care fac obiectul cerințelor de raportare	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește emiterea de opinii privind tranzacțiile societății cu societățile aflate în relații strânse, tranzacții cu valoare mai mare de 5% din activele nete ale societății. Prevederile legale de raportare a tranzacțiilor de peste 50.000 Euro încheiate cu persoanele aflate în relații strânse cu societatea sunt considerate suficiente, fiind acoperitoare criteriului de 5% din activele nete ale societății.
B.11. Auditul intern trebuie efectuat de către o divizie separată structural (departamentul de audit intern) din cadrul societății sau prin angajarea unei entități terțe independente.	✓		Societatea are o structură internă de audit intern.
B.12 În scopul asigurării îndeplinirii funcțiilor principale ale departamentului de audit intern, acesta trebuie să raporteze din punct de vedere funcțional către CA prin intermediul comitetului de audit. În scopuri administrative și în cadrul obligațiilor conducerii de a monitoriza și reduce riscurile, acesta trebuie să raporteze direct directorului general.	✓		Divizia de audit intern are obligația de raportare către comitetul de audit și CA.
Secțiunea C - Justă recompensă și motivare			
C.1 Societatea trebuie să publice pe pagina sa de internet politica de remunerare și să includă în raportul anual o declarație privind implementarea politicii de remunerare în cursul perioadei anuale care face obiectul analizei.	✓		Remunerarea membrilor CA se stabilește la numirea membrilor de către AGA, iar hotărârile aferente sunt publicate atât pe site-ul web al Societății, pe BVB cât și în Monitorul Oficial. De asemenea Societatea are o politică de remunerare în vigoare și publica anual rapoartele de remunerare prevăzute de legislația aplicabilă.
Secțiunea D - Adăugând valoare prin relațiile cu investitorii			
D.1 Societatea trebuie să organizeze un serviciu de Relații cu Investitorii – făcut cunoscut publicului larg prin persoana responsabilă sau ca unitate organizatorică. În afară de informațiile impuse de prevederile legale, societatea trebuie să includă pe pagina sa de internet o secțiune dedicată Relațiilor cu Investitorii, în limbile română și engleză, cu toate informațiile relevante de interes pentru investitori, inclusiv:	✓		Societatea are organizat serviciul de relații cu investitorii coordonat de Consilierul specializat care gestionează relația cu investitorii. Exista pe site-ul societății www.turbomecanica.ro o secțiune dedicată în care sunt incluse diferite informații referitoare la investitori, structurate în funcție de natura informațiilor respective.
D.1.1 Principalele reglementări corporative: actul constitutiv, procedurile privind adunările generale ale acționarilor;	✓		

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
D.1.2 CV-urile profesionale ale membrilor organelor de conducere ale societății, alte angajamente profesionale ale membrilor Consiliului, inclusiv poziții executive și neexecutive în consilii de administrație din societăți sau din instituții non-profit;	✓		În prezent, există pe site-ul societății CV-ul actualizat pentru fiecare membru al CA și al conducerii executive.
D.1.3 Rapoartele curente și rapoartele periodice (trimestriale, semestriale și anuale) – cel puțin cele prevăzute la punctul D.8 – inclusiv rapoartele curente cu informații detaliate referitoare la neconformitatea cu prezentul Cod;	✓		
D.1.4 Informații referitoare la adunările generale ale acționarilor: ordinea de zi și materialele informative; procedura de alegere a membrilor Consiliului inclusiv hotărârile adoptate;	✓		Informațiile prevăzute de lege sunt publicate pe pagina de internet a Societății. Conform Regulamentului CA sunt aplicabile proceduri specifice referitoare la alegerea membrilor Consiliului, argumentele care susțin propunerile de candidați pentru alegerea în Consiliu, împreună cu CV-urile profesionale ale acestora.
D.1.5 Informații privind evenimentele corporative, cum ar fi plata dividendelor și a altor distribuiri către acționari, sau alte evenimente care conduc la dobândirea sau limitarea drepturilor unui acționar, inclusiv termenele limită și principiile aplicate acestor operațiuni. Informațiile respective vor fi publicate într-un termen care să le permită investitorilor să adopte decizii de investiții;	✓		Toate informațiile legate de plata dividendelor sunt publicate pe pagina de internet a societății ca și în cadrul raportărilor curente.
D.1.6 Numele și datele de contact ale unei persoane care va putea să furnizeze, la cerere, informații relevante;	✓		
D.1.7 Prezentările societății (de ex., prezentările pentru investitori, prezentările privind rezultatele trimestriale, etc.), situațiile financiare (trimestriale, semestriale, anuale), rapoartele de audit și rapoartele anuale.	✓		Societatea publică toate informațiile prevăzute de lege inclusiv raportările în secțiunea dedicată de pe site-ul BVB și pe site-ul propriu.
D.2 Societatea va avea o politică privind distribuția anuală de dividende sau alte beneficii către acționari, propusă de Directorul General sau de Directorat și adoptată de Consiliu, sub forma unui set de linii directoare pe care societatea intenționează să le urmeze cu privire la distribuirea profitului net. Principiile politicii anuale de distribuție către acționari vor fi publicate pe pagina de internet a societății.	✓		Societatea a adoptat pentru fiecare distribuție de dividende politica și procedurile de distribuție a dividendelor, dar datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic este dificil de stabilit o politică pe termen lung cu privire la distribuția anuală a dividendelor. În măsura în care s-a înregistrat profit net distribuibil sub forma de dividend și în măsura în care s-au acoperit pierderile din exercițiile financiare precedente, societatea a dat dovadă de consecvență și predictibilitate în

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
			alocarea de dividende atunci când profitul societății a permis acest lucru.
D.3 Societatea va adopta o politică în legătură cu previziunile, fie că acestea sunt făcute publice sau nu. Politica privind previziunile va stabili frecvența, perioada avută în vedere și conținutul previziunilor. Dacă sunt publicate, previziunile pot fi incluse numai în rapoartele anuale, semestriale sau trimestriale.		✓	Societatea nu a putut în mod obiectiv să adopte o politică privind previziunile care să stabilească frecvența, perioada și conținutul acestora, dacă să fie făcute publice sau nu, datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic. Rapoartele anuale ale administratorilor și publicate anual în cadrul bugetului de venituri și cheltuieli conțin previziunile și estimările organelor de conducere ale societății în acest sens.
D.4 Regulile adunărilor generale ale acționarilor nu trebuie să limiteze participarea acționarilor la adunările generale și exercitarea drepturilor acestora. Modificările regulilor vor intra în vigoare, cel mai devreme, începând cu următoarea adunare a acționarilor.	✓		
D.5 Auditorii externi vor fi prezenți la adunarea generală a acționarilor atunci când rapoartele lor sunt prezentate în cadrul acestor adunări.	✓		
D.6 Consiliul va prezenta adunării generale anuale a acționarilor o scurtă apreciere asupra sistemelor de control intern și de gestiune a riscurilor semnificative, precum și opinii asupra unor chestiuni supuse deciziei adunării generale.	✓		Conform regulamentului CA raportul anual conține o scurtă apreciere a sistemelor de control intern și de gestiune a riscurilor semnificative.
D.7 Orice specialist, consultant, expert sau analist financiar poate participa la adunarea acționarilor în baza unei invitații prealabile din partea Consiliului. Jurnaliștii acreditați pot, de asemenea, să participe la adunarea generală a acționarilor, cu excepția cazului în care Președintele Consiliului hotărăște în alt sens.	✓		
D.8 Rapoartele financiare trimestriale și semestriale vor include informații atât în limba română cât și în limba engleză referitoare la factorii cheie care influențează modificări în nivelul vânzărilor, al profitului operațional, profitului net și al altor indicatori financiari relevanți, atât de la un trimestru la altul cât și de la un an la altul.	✓		Toate raportările financiare sunt publicate atât în limba română, cât și în limba engleză.
D.9 O societate va organiza cel puțin două ședințe/teleconferințe cu analiștii și investitorii în fiecare an. Informațiile prezentate cu aceste ocazii vor fi publicate în secțiunea relații cu	✓		Calendarul financiar prevede organizarea de întâlniri cu analiștii și investitorii în mod special cu ocazia publicării situațiilor financiare anuale (ca material pentru AGOA) și a situațiilor financiare semestriale.

Prevederile codului privind GVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
investitorii a paginii de internet a societății la data ședințelor/teleconferințelor.			
D.10 În cazul în care o societate susține diferite forme de expresie artistică și culturală, activități sportive, activități educative sau științifice și consideră că impactul acestora asupra caracterului inovator și competitivității societății fac parte din misiunea și strategia sa de dezvoltare, va publica politica cu privire la activitatea sa în acest domeniu.		✓	<p>Societatea nu a putut adopta și publica o politică de sprijinire a formelor de expresie artistică și culturală, a activităților sportive, educaționale și științifice, datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic.</p> <p>Cu toate acestea Societatea este implicata in sustinerea educatiei profesionale si in activitati de cercetare.</p> <p>Astfel, TBM dezvolta un program constant de implicare in activitatile educationale prin sprijinirea unui ciclu complet de pregatire profesionala in invatamant dual (clasele 9-11), in cadrul urmatoarelor insitutii de invatamant:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Colegiu Tehnic Carol I, specializarea: Strungar -Liceul Tehnologic I.C. Bratianu, specializările: Frezor-Rabotor-Mortezor și Mecanic de Mecanica Fină, -Liceul Tehnologic Dinicu Golescu, specializarea: Operator la mașini comandă numerică, -Colegiul Tehnic Aeronautică Henri Coandă, specializarea: Mecanic aeronave, <p>De asemenea, societatea colaboreaza in activitati de cercetare dezvoltare cu Facultatea de Știința și Ingineria Materialelor din cadrul Universitatii Nationale de Stiinta si Tehnologie Politehnica Bucuresti.</p>

SITUAȚIILE FINANCIARE INDIVIDUALE PENTRU ANUL 2023

Situația individuală a poziției financiare

Valoarea Imobilizarilor corporale a crescut prin punerea in functiune a noi utilaje necesare procesului de productie:

- a) Centru de prelucrare OKK VCX350
- b) Modernizare instalatie ecrusare
- c) Stand incercare pompa ulei CFM
- d) Utilaj rectificare KELLENBERGER

e) Instalatie metalizare OERLIKON.

Majorarea semnificativa a cresterii valorii imobilizarilor corporale provine de la reevaluarea mijloacelor fixe.

La 31.12.2023 in urma reevaluarii efectuate de catre firma NEOCONSULT, evaluator independent membru ANEVAR, toate terenurile, cladirile, utilajele/echipamentele din patrimoniul TBM, au fost reevaluate, acestea fiind reflectate in contabilitate la valoarea justa.

Detalii privind valorile mijloacelor fixe reevaluate se regasesc in Situatiile financiare.

Cheltuielile cu amortizarea au scazut cu 3.411.475 lei fata de 31.12.2022, ca urmare a amortizarii complete a unor echipamente necesare in procesul de productie.

Valoarea Stocurilor a crescut fata de perioada anterioara – un impact semnificativ l-a avut si majorarea preturilor la materii prime si materiale pentru aviatie, cu care TBM se aprovizioneaza, de asemenea in anul 2023, ne-am aprovizionat cu materii prime si materiale si pentru comenzile aferente clientului IAR Brasov pentru anul 2024.

TBM analizeaza incontinuu stocurile cu miscare lenta si fara miscare, dar in acest an a rezultat un impact pe cheltuieli.

Imprumuturile si datoriile de leasing, reflecta contractele de leasing pe care societatea le are incheiate in vederea asigurarii Planului de investitii iar imprumuturile pe termen scurt cuprind sumele aferente capitalului de lucru, precum si partea aferenta contractelor de leasing pe TS

Referitor la creantele comerciale, acestea reprezinta avansurile facturate catre client IAR, Program 1 Elicopter VIP, Program Elicoptere L, cat si facturi emise in decembrie 2023, catre clienti si neincasate, inca.

Actiunile contractuale s-au mentinut aproximativ la acelasi nivel ca anul trecut. Actiunile contractuale sunt sumele brute datorate de clienti, aferente contractelor care se afla in curs de desfasurare, pentru care costurile suportate si profiturile recunoscute (minus pierderile recunoscute) depasesc valoarea totala facturata din contractul respectiv.

In conformitate cu Hotararea AGEA nr. 2/28.04.2022 TBM in TRIM II, a achizitionat titluri de stat (plasamente sigure) in valoare de 5.880.000 lei, acestea au atins maturitatea in iunie 2023 societatea incasand valoarea nominala.

In anul 2023 societatea nu a mai achizitionat astfel de titluri.

Imprumuturile pe termen lung reflecta contractele de leasing pe care Societatea le are incheiate in vederea asigurarii planului de investitii iar imprumuturile pe termen scurt cuprind sumele aferente capitalului de lucru, precum si partea aferenta contractelor de leasing pe termen scurt.

Situația individuală a profitului și a pierderii

Cifra de afaceri la 31.12.2023: 131.363.429 RON (inclusiv cu impact previzionat IFRS15) sub nivelul bugetat de 157.023.378 RON

In industria aeronautica exista o volatilitate a productiei, in special in ceea ce priveste calendarul livrarilor aferente intretinerii motoarelor si ansamblelor mecanice. De cele mai multe ori acestea apar ca urmare a modificarilor solicitate de catre clienti in urma unor urgente operationale, fara a modifica valorile contractate. Concret, in anul 2023 au existat mai multe astfel de solicitari ale partenerilor nostri, ceea ce a generat modificari ale indicatorilor financiari, atat in ceea ce priveste veniturile, cat si cheltuielile.

Este necesar sa avem intodeauna in vedere mai multi factori de influenta specifici societatii, care determina evolutia veniturilor si a cheltuielilor - intretinerea motoarelor si ansamblelor mecanice sunt procese de productie de lunga durata, fabricarea de produse de aviatie este de serie mica si de asemenea cu ciclu lung de fabricatie, solicitari ad-hoc din partea clientilor, in special in ceea ce priveste suplimentarea unor comenzi sau solicitari de livrare in avans.

Variatia stocurilor de produse finite si in curs de executie a crescut fata de anul trecut, in primul rand prin cresterea productie in curs de executie.

Veniturile financiare s-au dublat fata de perioada anterioara – prin dobanzile pe care compania le-a incasat de la depozitele constituite, inclusiv dobanda incasata de la titlurile de plasament.

Societatea si-a imbunatatit politica privind provizioanele, rezultatul fiind diminuarea acestora.

In anul 2023 a avut loc o crestere totala a fondului de salarii de 6,08% care a rezultat in urma diminuarii numarului de angajati si acordarea de bonusuri sau cresteri salariale conform cu procesul de evaluare performante.

In continuare este de actualitate Decizia interna nr. 376 / 01.09.2021 pentru limitarea cresterii cheltuielilor cu personalul prin sistarea angajarilor pentru posturile vacante. Totusi rulajul de personal pe posturile ocupate a fost adresat prin angajari.

Cheltuielile cu materii prime si materiale precum si prestari servicii, s-au mentinut la o valoare comparabila cu cea de anul trecut.

Alte elemente ale rezultatului global

Variatia pe acest element este data in principal de impactul reevaluarii imobilizarilor corporale, net de impozit, in valoare de 20.602.623 RON, precum si de castigul actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit, in valoare de 18.089 RON.

Situația individuală a modificărilor capitalului propriu

Capitalul propriu la 31.12.2023 a crescut cu 18.95%, fata de aceeași perioada a anului trecut.

Situația individuală a fluxurilor de trezorerie

In anul 2023, Societatea a depus la BRD – Groupe Societe Generale si la Banca Transilvania, cu titlu de depozite, sume in valoare de 18.000.000 lei. Aceasta suma are ca destinatie probabila asigurarea fondurilor proprii in vederea demararii proiectului de dezvoltare in intretinerea motoarelor civile. In anul 2024 se dorește continuarea asigurarii acestor fonduri pana la echivalentul a 6.000.000 Eur.

Mediul economic si informatiile din piata sunt monitorizate si analizate continuu pentru a documenta deciziile Societatii cu privire la determinarea celei mai favorabile destinatii a depozitelor, avand in vedere si evolutia dobanzilor de referinta dar si a previziunilor referitoare la inflatie.